

LIETUVIŲ
DIENOS

NEW YORKO TAUTINIŲ ŠOKIŲ GRUPĖS ŠOKĖJOS (po šokio "Grėbėjėlė")

LITHUANIAN DAYS
APRIL, 1966

1966 M. BALANDŽIO MĖN.

Vyriausias Redaktorius / Editor-in-Chief

Bernardas Brazdžionis

Literatūros Redaktorius / Literature Editor

Juozas Tininis

Foto Redaktorius / Photo Editor

Daumantas Čibas

Anglų kalbos Redaktorius / Senior English Editor

Milton Stark

Anglų kalbos Redaktorius / English Editor

Mrs. Dalilė Polikaitis

Leidėjas / Publisher

Anthony F Skirius

Administratorius / Circulation Manager

Juozas Andrius

Redakcijos atstovai atskiruose miestuose ir valstybėse /
Contributing Editors:

Juozas Bertulis, Vladas Būtėnas — Chicago, Illinois;
Vytautas Alf. Braziulis — Cleveland, Ohio —; Vladas
Mingėla — Detroit, Mich.; Balys Raugas — Philadelphia,
Pa.; Cezaris Surdokas — Baltimore, Md.; Petras W. Ur-
ban — Cleveland, Ohio; Vaclovas Verikaitis — Toronto,
Canada; Vytautas Volertas — Riverside, N. J.

Nuolatiniai foto bendradarbiai / Photographers:

JAV: Boston, Mass. — B. Kerbelienė; Brooklyn-New
York, N. Y. — V. Augustinas, V. Maželis; Chicago, Ill.
— A. Gulbinskas, B. Lungys, V. Noreika; Cleveland,
Ohio — V. Bacevičius; Los Angeles, Calif. — L. Briedis,
Pr. Gašparonis, L. Kančauskas; Manchester, N. H. —
K. Daugėla; Hollywood, Cali. — P. Jasiukonis; Omaha,
Nebraska — Rev. L. Musteikis; Philadelphia, Pa. — F.
Jakaitis, V. Gruzdis; Washington, D.C. — Photo Alda,
P. Labanauskas; Waterbury, Conn. — J. Gaidys.
CANADA: Hamilton, Ont. — A. Juraitis; Montreal, P. Q.
— L. Stankevičius; Toronto, Ontario — J. Dvilaitis.
AUSTRALIA: E. Butkūnas, E. Karpavičius, P. Sakalauskas,
Vyf. Vosvilius.

Straipsniai, autoriaus pasirašyti pavarde, slapyvardžiu
ar inicialais nebūtinai reiškia ir redakcijos nuomonę.

Signed or initialed articles do not necessarily reflect the
opinion of the editors or of Lithuanian Days magazine.

Žedinę ir visą kitą medžiagą, spausdintą "Lietuvių Die-
ny" žurnale, LD leidykla pasiliko teisę panaudoti kitais
atvejais be atskiro susitarimo.

Publishers reserve the right to reprint any or all matter
published in Lithuanian Days magazine without sepe-
rate agreement with the authors.

Rankraščius ir kitą medžiagą, jei kitaip nesusitarta, re-
dakcija tvarko pagal savo nuožiūrą.

Manuscripts or other matter submitted for publication
in Lithuanian Days magazine will be edited at the dis-
cretion of the editors, unless otherwise agreed upon.

"LIETUVIŲ DIENOS" YRA SUJUNGTOS SU "KALIFORNI-
JOS LIETUVIŲ", LEISTU 1946-49 METAIS.

"LITHUANIAN DAYS" IS COMBINED WITH
"CALIFORNIA LITHUANIAN".

Skaitytojų pageidavimu prenumerata atnaujinama auto-
matiškai, nelaukiant atskiro pranešimo. Nutraukdamas
prenumeratą, skaitytojas administraciją painformuoja
laišku. / If subscription is to be discontinued at expi-
ration, notice to that effect should be sent; otherwise
it will renewed automatically. This policy accords with
the wishes of our subscribers.

Leidžiama kas mėnuo, išskyrus liepos ir rugpiūčio mėn.
Published monthly, except July and August.

Atskiro nr. kaina 65 centai. Single copy 65¢.

Prenumerata metams \$6.00 bet kuriame pasaulio krašte.
Subscription \$6.00 per year in any country of the world.
Garbės prenumerata / Honorary subscription \$10.00.

"Second Class Postage Paid At Los Angeles, California".

LIETUVIŲ

DIENOS

LITHUANIAN DAYS MAGAZINE

4364 Sunset Boulevard

Hollywood, California 90029

Telefonas: 664-2910

BALANDIS, 1966 METAI

Nr. 4 (163), XVII metai

APRIL, 1966

Vol. XVII, No. 4 (163)

TURINYS / CONTENTS

Gyvenimo procesija, vedamasis	3
J. A. K. Tautos Fondas, jo tikslai ir veikla.....	4
Pr. V-kis, Tautai ir Bažnyčiai — prel. M. Krupavičius ir mons. Pr. Juras.	5
Spaudoj ir Gyvenime — V. Kavaliūno "Nuo žemės lig dangaus"	6
E. Vasyliūnienė, D. Lapinsko talentai ir koncertai.	7
V. Tarsis, Palata Nr. 7. Romanas. Tęsinys.....	8
Pr. Dom. Girdžius, Iš Paryžiaus ciklo. Eilėraščiai.	9
M. Klimas, Rosario Lietuvių Bendruomenei 15 metų. Iliustruotas reportažas.	10
Dr. H. Lukaševičius, Suktinis dangoraižių mieste. N. Y. šokių grupės 15 m. sukaktis. 12	
Iš dailės parodų — V. Petravičiaus sukaktuvinė paroda.	14
J. Pautienius, Jaunųjų dailininkų parodoje pasižvalgius.	15
KNYGOS IR AUTORIAI	16
VEIDAI IR VAIZDAI. Iliustruota kronika.	18
ŽMONĖS, DATOS IR DARBAI (Smulkioji kronika).	20

ENGLISH SECTION

A Homeless, by Dr. K. Cirtautas	21
Dr. Jack J. Stukas — A scholar and Crusader for the Baltic Freedom, by L. Valiukas. 21	
One day in a Soviet Labor Camp, by A. Milukas.	23
Lithuanian History in Stamps. Part LXXXVI. By A. Bernotas.	24
Prizefighter Jack Sharkey, by T. Yuknis.....	24
LITHUANIANS MAKE NEWS.	25
Iš laiškų Redakcijai.	26

Diplomuotas ekonomistas

JUOZAS AUDĖNAS

Registruotas Mutual Fondų atstovas, prie New Yorko Universiteto išlaikęs atitinkamus
egzaminus ir turįs leidimą:

1. padeda nusipirkti Mutual Fondų šėrus;
2. padeda sudaryti planus pensininkams ir kitiems, santaupų turintiems, daugiau pajamų gauti;
3. padeda sudaryti planus jaunesniems žmonėms sistematiniam taupymui, kad galėtų išug-
tyti didesnius kapitalus ateičiai.

109 Warwick St., Brooklyn, N. Y. 11207
Tel. (212) TA-7-9518, arba 752-0099.

COVERS / VIRŠELIAI

Front Cover / Pirmasis

New Yorko Tautinių šokių grupės "Grėbėjė-
lės" šokėjos: (stovi) R. Vilkutaitytė, E. Sodai-
tytė, D. Alytaitė, A. Šileikytė, L. Babarskaitė;
(sėdi) V. Matekūnaitė ir I. Butrimaitė.

Foto V. Maželis

New Yorko Tautinių šokių grupė įkurta 1950
m. rugsėjo mėn. [kūrėja ir vadovė — Jadvyga
Matulaitienė.

Per 15 metų išmokyta per 45 šokiai. Tarp jų
pažymėti rečiau šokami: Linelis, Abrūsėlis, Lan-
dutė, Mikitienė (mergaičių šokiai); Džigūnas
(vyrų šokis); Aštuonnytis, Pasiutpolkė, Trypti-
nis, Suktutė, Klumpakojis, Landytinis, šluotelė,
Uolinderis (mišrūs šokiai); Grėbėjėlė, Per girią
girelę, Devynerių šokių pynė, Vakaruškos — pa-
čios vadovės sukurti šokiai, remiantis liaudies
šokių judesiais ir muzika.

Grupė turėjo 150 pasirodymų — ji šoko dau-
gelyje lietuvių parengimų, visose Lietuvių Die-
nose, baltiečių pasirodyme, taip pat tarptauti-
niuose festivaliuose; 1964-5 šoko Tarptautinėje
Parodoje, 1965 Lapkričio 13 žygio proga — Ma-
dison Square Garden.

New York Lithuanian Folk Dancers, dancing
"The Hay Rakers".

The folk dance group was established in
September of 1950. Originator and leader —
Mrs. J. Matulaitis.

Dancers are young people between the ages
15 and 22., high school and college students.
The number of dancers varies between 32 and
36. During the 15 years forty five dances have
been taught. Some of them have been
choreographed by Mrs. Matulaitis herself,
based on Lith. folk dance steps and music.

The group has participated in 150 programs
— Lithuanian programs, Lithuanian Days,
Baltic performances, and international festi-
vals (International World's Fair, 1964-5).

Back Cover / Antrasis

Paminklas knygnešiu Karo Muziejaus sodely
Kaune Nepriklausomybės metais.

Monument to a book-carrier in the gardens
of War Museum in Kaunas, Independent Li-
thuania.

Lietuvių Dienų žurnalo iniciatyva balandžio 21 d. Los Angelėse surengtas susitikom vakaras su dailininku Jonu Rimša. Pirmoje eilėje sėdi (iš kairės): LD literatūros red. J. Tininis, M. Lemberdienė, gen. kons. Bielskis, A. Brazdžionienė, dail. Jonas Rimša, B. Skirienė, dr. kun. P. Celiešius, LD red. Bern. Brazdžionis, Alė Rūta; stovi (dviejose eilėse): V. Kazlauskas, P. Lembertas, V. Andrašūnienė, D. Mackialienė, A. Žaliūnas, B. Budriūnas, E. Budriū-

nienė J. Andrašūnas, S. Kudokienė, J. Andrius, J. Leškienė, LD anglų k. red. D. Polikaitienė, J. Steikūnienė; gale matyti — B. Mackiala, A. Raulinaitis, R. Raulinaitienė, J. Šapkus, LD leid. A. Skirius, Leškys, E. Arbas, J. Steikūnas. (Nuotraukoje nematyti dr. E. Tumienės.) Foto L. Kančauskas

Artist Jonas Rimša, guest from South America, among Lithuanian Days magazine staff members and Los Angeles Lithuanians.

Gyvenimo procesijoje

Taip rašė M. K. Čiurlionis, vaizduodamasis menininko misiją gyvenimo kelionėje:

Išėjau į priekį mūsų procesijai, o žinau, kad ir kiti paskui mane eis, bet kad tik ne šuntakiais.

Klaidžiojome po tamsius miškus, perėjome slėnius ir suartus laukus, o procesija buvo ilga kaip amžinybė.

Kai išvedėme procesiją ant tylios upės kranto, tik tuomet jos galas pasirodė iš tamsaus šilo.

— Upė! — šaukėme. Tie, kurie arčiau buvo, kartojo: Upė! Upė!

O tie, kurie lauke buvo, šaukė: Laukas! Laukas!

Gale einantieji kalbėjo: Miške esame ir stebina, kad priekyje einantieji šaukia: Laukas, laukas, upė, upė!

....— Mes mišką matome, kalbėjo, ir nežinojo, kad jie yra gale procesijos."

Menininko kelią jis vaizdavosi kaip ėjimą priekyje procesijos.

Bet ar nevaizduoja ši alegorija ir mūsų visų gyvenimo? Einame per pasaulį didžiulėje procesijoje ir šaukiame tai, ką regime prieš save.

1906 metais šaukėme: Laisvės! Laisvės!

Tie, kurie šimtmečiais buvo laisvi, gyveno savo džiaugsmu ir savo rūpesčiais, ir niekas negirdėjo mūsų šauksmo.

1918 metais šaukėme: Nepriklausomybės! Nepriklausomybės!

O tie, kurie buvo stipresni ir išūlesni, stebėjosi mūsų nerimtais šūkavimais, įtikinėjo kitus galinguosius: Ko jie nori, neišmanėliai, ar negera jiems buvo mūsų globoje ištisus šimtmečius?

Iš Bern. Brazdžionio kalbos, pasakytos dail. J. Rimšos pagerbime.

1940 metais šaukėme: Okupantas, okupantas!..

Gi tie, kurie mus okupavo, skelbė, kad jie neša išlaisvinimą, ir galingieji stebėjosi, kodėl mes nenorime būt išlaisvinti.

1944 metais raudojome išeidami iš tėvynės: Tremtis, tremtis!... O tie, kurie niekad tremties nebuvo patyrę (arba per šimtmečius užmiršę), stebėjosi: Mes jiems duodame naują tėvynę ir namus, o jie verkia — benamiai, benamiai...

Ir toje benamių procesijoje eidami vėl dairėmės į šonus, stiebėmės į priekį, ar nesame pasaulyje vieni, ar nėra pakelėje tų, kas būtų mūsų ramtis ir paguoda.

Gyvendami (argi tai galima vadinti gyvenimu?) fašizmo griuvėsių valstybėje, džiaugėmės sutikę iš laisvių krašto — Amerikos — kareivėlį, kuris nepakeitė savo tėvo pavardės ir vadinosi Charlis Machulis, džiaugėmės sutikę lietuvį, kuris neša mums ir Europai ateities viltį.

Bėgdami iš valstybės į valstybę, atsiminėm, kad Prancūzijoje buvo Oskaras Milašius, ir kad ten garbė pasisakyti, kad esi lietuvis, didžiojo poeto tautos ainis.

Siekė mūsų žvilgsnis Pietų Ameriką, kur anksčiau iš mūsų procesijos į priekį išėjęs lietuvių vardą garsino dailininkas Jonas Rimša.

Kažin kokioje Pietų Afrikos tolybėje jam atsiliepė dailininkas Pranas Domšaitis.

Drąsūs buvom Bostonan atklydę, nes čia gyveno Jack Sharkey-Žukauskas, stipriu kumščiu nurungęs priešą.

Metropolitan operoje skambėjo Anna Kaskas balsas, ir linksma mums buvo, kad esam poetų, dailininkų, dainininkų tauta...

Gyvenimo procesija vis eina ir eina.

Vieni šaukiame "Menas, menas!", kiti — "Politika, politika!", treči — Mokslas!, dar kiti — "Doleris!" Ir visko mums reikia. Nes visų mūsų vienas šauksmas — "Lietuva, Lietuva!". Ir procesija vis eina.

Lietuvos Išlaisvinimo Tautos Fondo valdyba posėdžiauja (iš kairės): dr. B. Nemickas — Vliko valdybos vicepirm., V. Alksninis — T. Fondo valdybos narys, A. Ošlapas — T. Fondo vicepirm. — reikalų vedėjas, prel. J. Balkūnas — Tautos Fondo pirmininkas, P. Minkūnas — išdininkas, ir J. Pažemėnas — sekretorius.

The National Fund committee, New York.

Foto V. Maželis

Tautos Fondas, jo tikslai ir veikla

Turime jau tiek Fondų ir finansinių organizacijų, kad dažnai ne tokiam aktyviam bendruomenės nariui sunku besusigaudyti, kur čia vienas, kur kitas. Bet sunkiausia gal atskirti *Tautos Fondą* nuo *Lietuvių Fondo*. O tačiau skirtumas tarp jų yra labai didelis ne tik dėl to, kad ne į tą pačią kasą pinigai eina, bet ir dėlto, kad jų paskirtis ne ta pati.

Lietuvių Fondas (Lithuanian Foundation) yra Chicagoje, ir jo tikslas yra — pagrindinio kapitalo sudėti vieną milijoną dolerių atsikūrusiai Lietuvai, gi už gaunamus procentus palaikyti lietuvių. Jis yra stabilus, uždaras, nenyksta, auga. Jin įdėta šimtinė duoda nariui vieną balsą, kuriuo dalyvaujama *Lietuvių Fondo* reikalų (pelno etc.) sprendime.

Tautos Fondas yra fondas, veikia iš aukų, kasmet renkamu palaikyti Vlikui (Vyriausiam Lietuvos Išlaisvinimo Komitetui) ir jo darbams remti. Jo lėšos nuolat senka, naudojamos daugiausia Lietuvos laisvės reikalų propagandai per radiją ir per spaudą.

Tautos Fondas veikia nuo 1943 metų; šiuo metu jo pirmininku yra prel. Jonas Balkūnas; jo būstinė yra New Yorke.

Propagandai per spaudą Vlikas šiuo metu leidžia *Eltos* biuletenius aštuoniomis kalbomis: anglų, italų, arabų, ispanų, portugalių, vokiečių, prancūzų ir lietuvių. Jų leidimas metams kaštuoja apie 16,000.00 dolerių.

Lietuviškasis *Eltos* biuletenis yra siuntinėjamas viso laisvojo pasaulio lietuvių spaudai. Skaitytojais lengvai gali tas žinias pastebėti, nes dažnai spausdinant pažymimas žinių šaltinis: *Elta*.

Radio bangomis žinios į Lietuvą duodamos per tris stotis: Romą, Vatikaną ir Madridą. Spaudai ir radijui išeina trys ketvirdaliai Tautos Fondo biudžeto.

Naujos ir patikimos žinios apie užsienių radijo girdimumą Lietuvoj skatina Vyriausią

Lietuvos Išlaisvinimo Komitetą ne tik išlaikyti, bet ir plėsti to ryšio su Lietuva priemones ir dar atidžiau rūpintis, kad ryšio turinys būtų kuo prasmingesnis.

Nuolat patiriama, kad Lietuvoj labiausia domimasi apie laisvė gyvenančių lietuvių veiklą, ne tik politinę, bet ir kultūrinę. Vlikas kviečia viešųjų visuomeninių įvykių, meninių rengimų ar sporto švenčių rengėjus bei stebėtojus netrunkant pranešti žinių bei įspūdžių *Eltos* Informacijų tarnybai — *Elta*, 29 West 57th St., 10-Fl., New York, N. Y. 10019.

Vyriausias Lietuvos Išlaisvinimo Komiteto seimas 1964 m. lapkričio m. 28-29 d. New Yorke priėmė Vliko Statutą, kurio 47 — 57 paragrafuose aptariama Tautos Fondas.

Štai keletas tų paragrafų.

Lietuvos laisvinimo lėšoms telkti bei saugoti Vliko valdybos žinioje veikia Tautos Fondas.

Kiekvienas Vliko narys-organizacija, kaip regimą savo dalyvavimo Lietuvos laisvės kovoje ženklą, kasmet įneša Tautos Fondui ne mažiau kaip 100 dolerių.

Tautos Fondo valdybos pirmininką ir savo nustatytą narių skaičių trejiems metams renka Vliko valdyba ir tvirtina Vliko taryba. Vliko valdyba susitaria su PLB-nės valdyba dėl PLB-nės atstovų dalyvavimo Tautos Fondo valdyboje.

Savo darbui Tautos Fondo valdyba gali skirti Tautos Fondo atstovybes ar įgaliotinius, Tautos Fondo atstovybes ar įgaliotie veikia ir atsiskaito pagal Tautos Fondo valdybos instrukcijas.

Našesniam, organizuotesniam aukų rinkimui nutarta organizuoti nuolatiniai aukotojų Tautos Fondui būreliai. Būreliai patariama organizuoti iš 10 asmenų, kurių kiekvienas pasižada per metus skirti 10 dolerių. Įmokė-

jimo laikas gali būti būrelio sutartas, koks nariams patogiausias, bet pageidaujama sutarto laiko kasmet prisilaikyti. Pirmutinis asmuo — būrelio rūpintojas — per savo LB-nės apylinkės ar kitos organizacijos valdybą arba tiesiog Tautos Fondui 1) praneša būrelio sudarymą, asmenų kiekį (arba sąrašą su adresais), įsipareigotą kasmet įmokėtiną sumą (viso būrelio ar paskirų asmenų), sutartą įmokėjimų laiką ir savo (būrelio vadovo) adresą; 2) surinktą sumą irgi per savo apylinkės ar organizacijos valdybą, ar tiesiog per siunčia Tautos Fondui — 64-14 56 Rd., Maspeth, N. Y. 11378.

J. A. K.

LIETUVOS LAISVĖS KOMITETAS

New Yorke išsirinko du naujus narius — dr. Joną Puziną ir Keleivio red. Jackų Sonda.

Dr. J. Puzinas išrinktas į praėjusiais metais komitete dirbusio, bet išvykusio į Švediją dr. K. Čeginsko vietą. Dr. J. Puzinas persikėlė iš Philadelphiajos į New Yorką nuolat dirbti komitete.

J. Sonda (Bostone redaguojas Keleivį) išrinktas į mirusio K. Bielinio vietą. Jis bus komiteto narys be nuolatinų pareigų, kaip ir iš New Yorko išsikėlęs komiteto narys M. Brakas.

Lietuvos Laisvės Komitetas buvo sudarytas 1951 metais. Jo narius tada parinko Lietuvos Nepaprastas Pasiuntinys ir Igal. ministeris P. Žadeikis, susitaręs su Vyriausiu Lietuvos Išlaisvinimo Komitetu. Iš pirmųjų komiteto narių jame tebėra V. Sidzikauskas, pirm., J. Audėnas, dr. B. Nemickas, P. Vainauskas ir V. Vaitiekūnas; yra pasitraukęs (išvykęs į Vokietiją) M. Tolišius (jo vietoj — M. Brakas) ir mirę — dr. A. Trimakas (toj vietoj buvo dr. K. Čeginskas, o dabar dr. J. Puzinas) ir K. Bielinis.

Komitetas dalyvauja Pavergtų Europos Tautų Seimo darbuose ir bendradarbiauja su Free Europe institucija. Jo nariai tegali būti Lietuvos piliečiai (*Elta*).

Prelatas P. M. Juras ir
prel. Mykolas Krupavičius
pokalbyje.
Foto V. Maželis

Tautai ir Bažnyčiai

Prel. Mykolas Krupavičius — visuomenės veikėjas, valstybininkas, pernai spalio 1 sulaukęs 80 metų amžiaus.

*

Prelatas Pranciškus M. Juras, nuo 1929 m. Lawrence, Mass. lietuvių parapijos klebonas, pernai metų gale Popiežiaus Pauliaus VI už nuopelnus Bažnyčiai paauskštintas į apaštališkuosius protonotarus.

Mykolas Krupavičius, bažnytiniame gyvenime ėjęs kapeliono, vikaro bei klebono pareigas, aukštesnių titulų kaip prelato (tik nuo 1948 m.) nesusilaukė. Užtat visuomeninėje srityje darbuodamasis visą gyvenimą, buvo vidaus reikalų mi-

nisterijos valdininku, seimo atstovu, ministru, Krikščionių Demokratų partijos pirmininku, Vliko pirmininku.

Būdamas žemės ūkio ministru, jis pravedė Lietuvos žemės ūkio reformą, išspręsdamas taip radikaliai socialinį klausimą, ko daugelis demokratinių santvarkų iki šiol nepajėgia padaryti.

Kartkartėmis veikęs ir gyvenęs policijos priežiūroje, patyręs nacių kalėjimus ir tremtį, šią dieną, pasitraukęs nuo aktyvių pareigų, iš veiklos arenos neišeina, savo raštu ar žodžiu tardamas autoritetingą žodį, šviesdamas jaunam politikos veikėjui kaip idealizmo, tiesumo, nepalaužiamo kovotojo pavyzdys.

Besirūpindamas lietuviybės išlaikymu laisvame pasaulyje, M. Krupavičius iškėlė Pasaulio Lietuvių Bendruomenės idėją, kuri pamažu, bet tvirtai auga gyvu kūnu.

Prel. P. Juras — vienas šviesiausių lietuvių kunigijos veikėjų Jungtinėse Amerikos Valstybėse. Klebonaudamas nuošalioje, nedidelėje parapijoje, kur net lietuvių skaičius, palyginti, mažas, nepaprasta savo energija ir veiklumu iškilo kaip vienas žymiųjų lietuvių visuomenininkų ir lietuviškos kultūros rėmėjų. Už visuomeninę veiklą eilė organizacijų jį yra pakėlusios savo garbės nariu.

Kultūros dirvoje prel. Juras daug nusipelnė, išleisdamas religinio, filosofinio turinio bei grožinės literatūros veikalų; jų tarpe — dr. A. Maceinos, J. Baltrušaičio, Fausto Kiršos, J. Aisčio ir kitų autorių knygų.

Aukotojų spaudai ir lietuvių kultūros reikalams mes dažnai pastebėsime prel. Juro pavardę.

NUO ŽEMĖS LIG DANGAUS

V. Kavaliūnas

"Lituanus" vis daugiau ir daugiau supažindina savo skaitytojus su mūsų tautos kultūrinio gyvenimo reiškiniais. Nemaža jau čia buvo straipsnių ir studijų apie didžiuosius mūsų kūrėjus-menininkus ir rašytojus: K. Donelaitį, S. Daukantą, M. K. Čiurlionį, B. Sruogą, V. Mykolaitį-Putiną ir kt.

Paskutinis "Lituanus" numeris yra skirtas Vincui Krėvei. Jame randame B. Vaškeli "Vincas Krėvė — lietuvių klasikas", V. Maciūno "Nuo Lietuvos ligi Tolimųjų Rytų" straipsnius ir "Skirgailos" bei "Dangaus ir žemės sūnų" fragmentų vertimus į anglų kalbą.

Pačią didžiąją žurnalo dalį užima V. Maciūno studija "Nuo Lietuvos ligi Tolimųjų Rytų". Jos autorius taikliais ir ryškiais bruožais perbėga visą Krėvės vaizduojamą pasaulį, ilgiausiai sustodamas prie paskutinio mūsų didžiojo rašytojo kūrinio "Dangaus ir žemės sūnūs", kurį jis nagrinėja ne literatūrinio požiūriu, o daugiau istorinės tikrovės šviesoje, paliesdamas Evangelijas, E. Renaną ir kai kuriuos kitus istorikus, interpretavusius biblinius ir evangelinius laikus, kurių veikaluose sutinkami ir kai kurie Vinco Krėvės vaizduojami personažai. Toks studijos pobūdis ir kryptis neleidžia pilnai atskleisti V. Krėvės, kurį čia norėtusi matyti didelį ir galiną. Bet tai tėra tik skaitytojo sentimentas ir patriotinis noras, kuris nei kuo nors rimčiau pagrįstas, nei juo labiau kam nors privalomas.

Skaitant straipsnį, ypač paskutinę jo dalį, kur kalbama apie "Dangaus ir žemės sūnų", vaizduojančius Kristaus gimimo ir gyvenimo laikus, iškyla ir žmogaus problema. Iškyla ji giliausia prasme: jo kilmė, jo situacija, jo santykiai su išoriniu pasauliu ir Dievu ir pagaliau galutinis jo likimas.

Tur būt, maža kas galėtų teigti, kad V. Krėvės žmogus yra tik materialškai suvokta būtybė, valdoma tų pačių gamtos dėsnių, kaip ir visos kitos gyvos žemės būtybės. Nuo "Dainavos šalies senų žmonių padavimų", "Šiaudinėj pastogėj"... ligi "Dangaus ir žemės sūnų" — visur V. Krėvės personažas savo vidiniu pasauliu, savo dvasiniu nerimu ir ilgesiu yra giliai susijęs su tai, kas yra antgamtiška — paslaptimi, magija, dievybe. Jo žmogaus pasaulis dviejų dimensijų — fizinės ir dvasinės.

Labai gaila, kad paskutinis V. Krėvės kūrinys, vaizduojas biblinius ir evangelinius laikus, kurie krikščioniškoje sampratoje atskleidžia amžinąjį žmogaus likimą, nėra baigtas. Tačiau čia, "Dangaus ir žemės sūnuose", kaip ir visoje V. Krėvės kūryboje, žmogus nėra tik žemės sūnus. Dar daugiau — jis nėra nustojęs kontakto su Dievu, ir jo metafizinis ilgesys yra labai gyvas ir tolydžio stiprėjęs.

Sunku spręsti, ar Juozapo ir Mirjamos sūnus Jėšua būtų suteikęs tam žydų tautos ilgesiui realius ontologinius pagrindus, ar tik, kaip ir E. Renano Jėšus, tebutų nurodęs jiems jų gyvenimo kelio kryptį. Pagal E. Renano veikalo "Vie de Jesus", V. Maciūno teigimu, turėjusio įtakos V. Krėvei, interpretaciją Jėšus yra tos pačios prigimties, kaip ir visi kiti žmonės. Nėra čia nei Kristaus stebuklų, nei jo prisikėlimo. Prisikėlimas esąs tik legenda, o "Jėšaus gyvenimas baigiasi su paskutiniu jo atodūsiu".

Tačiau nelengva E. Renaną suprasti. Jis, pvz., sako, kad žmogus gyvulį viršija tik labiau apgalvotu egoizmu, ir čia pat teigia, kad Jėšus yra aukščiausioji kolona, kuri žmogui rodo, iš kur jis atėjęs ir kur turi eiti ("Vie de Jesus", 369 psl.). Tai anaipol neduoda pagrindo padaryti E. Renaną tikinčiu. Žmogaus minties istorija turi daug pavyzdžių, rodančių, kad nedrašu pirmu pažvelgimu vieną ar kitą autorių įterpti į aiškius pasaulėžiūrinius rėmus. Sakysim, tik po kokio šimto metų susigriebta Montaigne'io "Essais" įrašydinti į draudžiamųjų knygų sąrašą, o Voltaire'as dėl vieno posakio, pasakyto toli gražu ne pasaulėžiūriniais motyvais, kad, jei Dievo nebūtų, reikėtų jį išrasti, ir šiandien krikurių tebelaikomas tikinčiu.

V. Krėvės kūrinio prologas "Anksčiau negu amžiai gimė" vyksta danguje. Jo dialogas atskleidžia žmogaus pasaulyje atsiradimo priežastis. Jis čia, prisidengęs kūnu, ateina galutinai apsispręsti: už Dievą, ar už jo priešus — sukiliusius angelus.

Straipsnis sako, kad "Dangaus ir žemės sūnų" prologas turi tik simbolines prasmės, kaip graži legenda, nes visas V. Krėvės veikalas yra realistinis. Gal jo autorius ilgai ir artimai bendravęs su V. Krėve, ir turi kurių nors mums nežinomų motyvų tai teigti. Tačiau, skaitant šį V. Krėvės kūrinį, nerisi manyti, kad jo prologas yra giliai susijęs su visa veikalo koncepcija ir su žmogaus problema bei jo likimo vizija, kad jis yra individuali "Dangaus ir žemės sūnų" gimtosios nuodėmės interpretacija.

Prologe yra nukeltas už laiko ribų ir žmogaus nusikaltimas, ir jo atpirkimas — dvi dogmos, kuriose B. Pascalis rado išspręstą žmogaus, būtybės "tarp nieko ir begalybės", problemą ir kurios tačiau labai sunkiai suprantamos. Žmogaus protui ypač nesuprantamas jo pirmapradis nusikaltimas. Jo nesuprato ne tik Byrono Kainas, bet ir didysis filosofas — tai jis pats prisipažįsta — H. Bergsonas. Juoba, kad ir krikštas, panaikindamas gimtąją nuodėmę, negražina žmogaus į pirmąją palaimintą būklę. Pati didžioji bausmė — kančia ir mirtis lieka, nors ir nevisiems ji baisi. Šventieji, sako J. Maritainas, troško kančios, kaip didžiausio žemiško gėrio (La Philosophie Morale, 470 p.).

Nors "Dangaus ir žemės sūnų" žmogaus nusikaltimo interpretacija iš esmės nesiskiria nuo biblinės, tačiau ji savo dvasiniu aspektu — angelų nusigręžimu nuo Dievo — atrodo suprantamesnė ir labiau motyvuota.

Nesiejant V. Krėvės žmogaus ir jo pasaulio su paties autoriaus filosofine ir religine mintimi ir nesprenžiant klausimo, ar jo "Dangaus ir žemės sūnų" Gailėstingasis-Jėšua būtų tik nurodęs žmonijai jos kelio kryptį, ar būtų ir substancialiai sujungęs dangų su žeme, tenka pasakyti, kad jis savo laikysena, savo dvasine kryptimi, metafiziniais savo etikos pagrindais ir jos struktūra nėra tik žemės sūnus.

Nesvarbu, iš kur ir kaip yra atėjęs — pro rojaus sodo vartus, ar ilgu ir dar nesibaigusiu Teilhard de Chardino evoliucijos vizijos keliu, jis, kiek pakeistais ir, žinoma, ne apie V. Krėvę kalbant pasakytais L. G. Crocker žodžiais, yra vienintelė tragiška žemės būtybė, norinti būti daugiau, negu ji čia yra (Man and World in 18th Century French Thought, 473 p.).

Cleveland, Ohio

KAI KALTAS KALTINA...

"Ką jie dabar paporins?" šitaip pavadino A. Lieponis savo straipsnį, kuris išspausdintas "Švyturio" žurnalo nr. 20. Toksai klausimas pakišamas mums svetur gyvenantiems lietuviams, arba, gal tiksliau sakant, nemažai daliai mūsų. Lieponis mums pakaltinti panaudoja kelių dokumentų ištraukas. Viename slapstame pasitarime pas Hitlerį jau karui prasidėjus su Sov. Sąjunga buvę nutarta, kaip laikytis Pabaltijo kraštuose. Būtent, nutarta apsimesti teisės ir gyventojų gynėjais, nors tie kraštai vis tiek turėsią būti vokiečių imperijos dalis. Vėlesnėje Rozenbergo instrukcijoje reichskomisarui Ostlande aiškinama, kaip tie užimtieji kraštai turės būti germanizuojami. Trečiasis dokumentas — suimto ir gyventojų žudymu kaltinamo Stasio Livšino parodymai. Tas imtinys pasakojęs, kaip suimtieji būdavo šaudomi ir išrengiami.

Bet kuo gi mes čia kalti? Ar koks nors beaališkas teismas kur nors ir kada nors yra įrodęs, kad mūsų tarpe yra kaltų dėl vokiečių užsimojimo Pabaltijį paversti vokiečių kolonija?

Lieponis be jokio teismo sako, kad tai yra "kaltinimo aktai krupavičiams, impulevičiams ir paškevičiams" ir visiems tiems, kurie, girdi, slapstosi Washingtono ir Bonos, Sidnėjaus ir Toronto pakampėse ir grasina dar kartą išlaisvinti.

Kadangi minimos tik trys svetur gyvenančių lietuvių pavardės, o net keletas miestų, tai išeity, kad Lieponis kaltina už hitlerinę vokiečių politiką ar už žudymus ne vien tik tuos suminėtuosius, bet ir visus, kurie siekia laisvos Lietuvos ir ta kryptimi dirba.

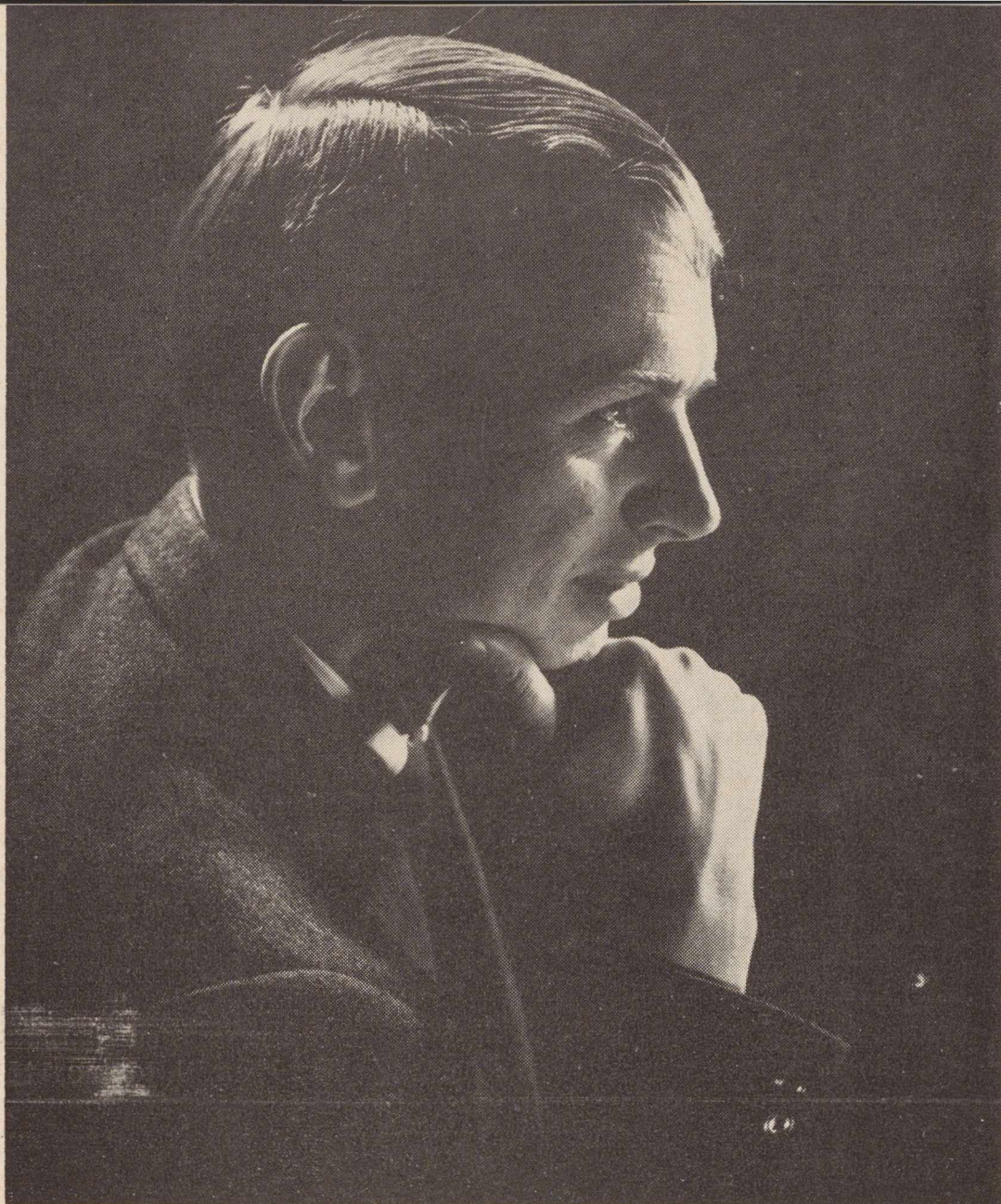
Bet, tur būt, kaltinti tuos ar kitus lietuvius už vokiečių politiką būtų nesąmonė. Greičiausia, šitai nujausdamas, Lieponis mums teisintis pakiša net pavyzdį dėl žudynių. Girdi, jūs galite sakyti, kaip ir anas vokiečių esesininkas Štarkas, kuris teisme tvirtino, kad patys kaliniai vieni kitus sustumdavę į dujų kameras Osvencime. Arba, sako, gal jūs dar patys ką nors gudresnio sugalvosite.

Iš tikrųjų mums nėra nė ko galvoti. Mes tik galime mesti ir metame kaltinimą sovietų valdantiesiems, kad jie varė prekybą su hitlerininkais, pardavinėdami vieni kitiems Pabaltijo kraštus. Sovietai su Hitlerio ministeriais juk padarė biznį ir, taip sakant, nusipirko Pabaltijį. Nusipirko ne globoti, bet paversti kolonija. Tą savo užsimojimą jie tuoju ir įrodė. Sunaikinę nepriklausomos Lietuvos valdančiuosius, jie prievarta sukūrė savo santvarką ir dešimtimis tūkstančių pradėjo naikinti gyventojus. Kuo šis genocidas skiriasi nuo hitlerinio? Tačiau kas gi ir kada buvo patraukęs teisman šituos tautų žudikus? Daugelis jų ir šiandien tebevaikščioja laisvi ir gyvi ir net laikomi garbingais žmonėmis, net ordiniais apdalinami.

Kita vertus, ar mums gali kas nors mesti priekaištą, kad mes Hitleriui ar Rozenbergui padėjome sudarinėti instrukcijas germanizavimui vykdyti Pabaltijyje? Kas šitoks buvo?

Tiek sovietiniais laikais, tiek ir vokiečių kiekvienas doras lietuvis visa jėga priešinosi. Šitam įrodyti yra daugybė pavyzdžių, įskaitant ir Lieponio minimąjį prelatą Mykolą Krupavičių, didelį kovotoją už lietuvių ir Lietuvos teises. Bet, žinoma, Lietuvoje buvo šaudomi žmonės sovietams ir vokiečiams valdant. Jei Lieponis apsimeta nežinančiu, tai mes jam siūlome pasiūsti vadinamuosius kraštotyrininkus, sakysim, į Panevėžį. Tegu jie ten surenka žinias, kas ten šaudė ir kankino gydytojus ir gailėstingąsias seseris. Tegu gerai pasiklausinėja, kiek sovietai žmonių sušaudė Pravieniškėse, Telšiuose, Červenėje ir kitur. Kuogi Lieponis norėtų tuos šaudytojus pateisinti? Ar jis negalvotų, kad juos reikėtų išaiškinti, tuos šaudytojus, suimti ir atiduoti teismui? O gal jis galvoja, kad bolševikų vykdomieji šaudymai negali ir neturi būti baudžiami? Jis, tur būt, taip ir galvoja, jei apie tuos savuosius šaudytojus nutyli. (Europos Lietuvis, 1965 m.).

Kompozitorius Darius Lapinskas

DARIAUS LAPINSKO TALENTAI IR KONCERTAI

Elena Vasyliūnienė

Lietuviai yra turėję ir turi kompozitorių, bet kažkodėl jų neprisimena, net jų vardus užmiršta. Jų kūryba dažniausiai būdavo kritikuojama, dar jos neišgirdus, arba ja mažai ir sielotasi. Neseniai emigracijoje mūsų dėmesys nukrypo į jauną, tik prieš kelerius metus gavusį bakalauro laipsnį, kompozitorių Darių Lapinską. Nė vienam kompozitoriui prieš tai niekad Lietuvos istorijoje nebuvo parodyta tiek dėmesio ir energijos, kaip Dariui. Jo savistovios kūrybos dviejų metų laikotarpyje sukurti veikalai — Mergaitės dalia (dainų ciklas mezzo-sopranui su orkestru) Koncertas fortepionui, styginiams ir mušamiesiems, Rita-Tari baletas, ir Vienatvės giesmė (Milašiaus tekstu) — rečitatyvas ir arija mezzo-sopranui, jau susilaukė trijų pastatymų: Chicagoje, New Yorke ir Bostone. Tie parengimai atseina nemažai pinigų, nes reikia samdyti orkestrą, mokėti solistams ir dar "smulkių" išlaidų pridėti, nekaltant apie honorarą kompozitoriui. Bet lietuviai tai padaro.

Kas yra būdinga Dariaus Lapinsko kūrybai? Ką jis žada? Ką jis pasieks — to niekas negali išpranašauti. Išėjęs mokslus Amerikoje ir išmokęs taip rašyti, kaip 20 amžiuje rašoma, jis savo įgytas žinias panaudojo savo įgimtam talentui pareikšti. Jo muzikos išsilavinimo pagrindą padėjo New England konservatorija, davusi jam laipsnį, o toliau muzikines žinias jis gilino Vokietijoje.

Būdinga yra Lapinsko kūrybai, kad jis kaip medžiagą savo kompozicijai naudoja senovės lietuvių liaudies dainas. Tai nėra romantinis Čaikovskio arba dabar Lietuvoje kuriančio lietuvių V. Klovos liaudies motyvų panaudojimas (turiu omenyje Klovos operą "Pilėnai"). Lapinskas seka vengrų kompozitoriaus Bela Bartok (mirusio JAV-se) pėdomis. Bela Bartok pirmoje savo kūrybos fazėje naudojo vengrų, jugoslavų liaudies dainas, jas "apversdamas", statydamas "vėžiu", skaldydamas mažais gabaliukais ir panašiai. Tai yra nenaujas metodas, bet jis tampa modernišku, kada jį kitaip panaudoji. Mūsų lietuvių kūryboje tai yra nauja. Darius Lapinskas rašo pagal modernų principą: muzika neturi atsižvelgti į psichologinį išpūdį. Kompozitorius rašo kaip jam patinka, nes jokių "tonalijų" ar "atonalijų" muzikoje nesama iš esmės, — tai tik mūsų įpratimas ar nepripratimas. Dariaus muzika nėra lengva klausytis. Kas savo gyvenime nėra daug klausęs klasikinės muzikos, tam modernioji muzika išpūdžio nepadarys arba atvirkščiai — padarys blogą išpūdį. Šiaip ar taip, kelias į moderniąją muziką yra tik per klasikinę. Kas prie jokios muzikos nėra pripratęs, tas ir jokios klausytis negali. Dariaus Lapinsko koncertą išklausyti nėra lengva eiliniam klausytojui, kuris prisipažįsta muzikos "nesuprantas". Nuo to išpūdžio, kurį Dariaus muzika daro eiliniam klausytojui, jos vertė nepri-

klauso. Daugelis gerų kompozitorių praeityje buvo nesuprasti kaip tik dėl savo "modernumo" tam laikui.

Kad Darius turi talentą, nėra abejonės. Jis yra ir originalus. Bet jis dar per jaunas kompozitorius, kad galima būtų kalbėti apie tikrą jo vertę. Jo koncertus lietuviai ruošia ne tiek iš muzikos meilės, kiek iš artimo meilės. (Čia bus prisidėję ir asmeniniai motyvai: užuojauta Dariui dėl jo nelaimės auto katastrofoje—jo sužeidimo, sesers mirties). Todėl salės yra pilnos klausytojų, kurie šiaip jau mieliau būtų pasilikę namie. Lietuvis turi užjaučiančią širdį nelaimėje, ir tai dabar rado būdą save parodyti.

Kompozitorius Darius Lapinskas ne tik komponuoja, bet jis ir instrumentuoja savo veikalus. Pav., Kazio V. Banaičio opera "Jūratė ir Kastytis" yra parašyta, bet jos instrumentacija glūdi klaviro partijoje ir laukia, kas ją suinstrumentuos. Darius pats pasirūpina instrumentacija, ir čia taip pat mes matome jo talentą. Jo instrumentacija yra spalvinga, įdomi, bet nieko bendra neturi su lietuvišku folkloru (turiu omenyje jo Mergaitės dalį). Darius naudoja modernius instrumentus — mušamuosius (liaudyje mes jų visai neturėjome), pučiamuosius ir kitokius, kuriuos yra naudoję Stravinskis ir kt. modernūs kompozitoriai. Darius Lapinskas sugeba surasti įdomias spalvas ir jas pritaikyti pagal šių dienų rašymo techniką.

Darius išeina ir kaip dirigentas. Bet šioje srityje dar jam reikia daug ko pasimokyti. Dirigentas nėra tas

pats, kas kompozitorius. Jeigu kompozitorius yra kūrėjas, tai dirigentas — interpretatorius. Jis turi sukurtą veikalą įlieti gyvybės, jėgos, jausmo. Tai nėra lengva. Rodosi, ir vaikas gali lazdelę paėmęs taktą išlaikyti. Bet būti geru dirigentu reikia didelių studijų. Pirmiausia reikia veikalą labai gerai pažinti, išstudijuoti jo dalis, iki smulkmenų žinoti eigą ir dinamiką. Lapinskas diriguoja labai suvaržytai, jis neturi lengvo mosto, o nuo partitūros nepakelia akių. Jo paties veikalai kitaip skambėtų, jeigu diriguotų juos prityręs dirigentas. Bet tai atseit dalykas: studijos, darbas ir ryžtas gali atnešti ir labai gerų rezultatų.

Metėme trumpą žvilgsnį į jauną, gaivalingai besiveržiantį talentą, kuriam sudarome sąlygas rodytis ir veržtis į priekį. Bet būtų gerai, kad neužmirštų lietuviai ir tų kompozitorių, kurie kuria 20 ir 30 metų ir turi sukūrę tikrų perlų, kurie savo geriausiąją gyvenimo dalį yra praleidę Lietuvoje ir atstovauja mūsų lietuviškąją sielą ir charakterį. Nusisukdami nuo nepriklausomybės metais sukurtos muzikos, mes lyg ir pakertame šaknis lietuviams, auklėtiems Amerikoje, nes tik tada tęstinumas įmanomas, kai pasiimame ir ką nors iš praeities. Parėmę Dariaus Lapinsko darbą, nepagailėkime triūso ir mūsų vyresniųjų kompozitorių darbus iškelti į kultūrinę amerikiečių areną. O Dariui Lapinskui iš širdies linkime ir toliau kurti ir dirbti ir veržtis į plačiuosius vandenis, neužmirštant, kad jo pirmuosius žingsnius rėmė lietuviai.

Kompozitorius Darius Lapinskas savo darbo kambary.

Composer D. Lapinskas in his room, finishing a concerto for the organ.

Palata Nr. 7

Romanas

Pradžia kovo mėn. numeryje

Be to vienintelio beviltiškai sergančio Karen, likusieji iš tikrųjų atliko čia bausmę, uždėtą jiems sovietų likimo, baisiesnio negu visi baisiausi pasaulio likimai. Buvo nesurprantama, kokiū būdu pakliuvo vienas ligonis sveikųjų tarpan. Vieni sakė, kad jis čia laikomas kaip akivaizdinė priemonė kursantams, kiti tvirtino, kad pasiturintieji Karen tėvai, mokslininkai, administracijai gerokai atlygino. Bet ne tai svarbu, — tame kalėjime, kur savo dienas leido pasmerkti kaliniai, Karen buvo vienintelis likimo lepūnėlis.

— Pagaliau aš išvydau laimingą žmogystę toje Dievo prakeiktoje žemėje, — pasakė savo draugams Valentin Almazov. — Ir tai pirmą sykį per pusę savo amžiaus.

Karen iš tikro buvo laimingas. Egzistuojamas palaimintoje nežinioje, jis buvo tikras, kad gyvena geresniame pasaulyje, ir dėlto jo nekamavo amžina tironiška kiekvieno žmogaus mintis, kad, jei pasauliui ir nieko negalima padaryti, tai reikia pagerinti bent jau savo gyvenimą. Jis nuolat ką nors niūniavo arba šnekėjo pats su savimi; tai surprantama, nes jam ir negalėjo būti įdomesnio pokalbininko, kuris taip gerai suprastų ir atjaustų jo džiaugsmus ir jį retkarčiais apsupantį liūdesį tada, kai jis tapdavo „mielu pavergtu armėnu“. Jis beveik be jokių pastangų pasiekė nirvanos stovį tuo laiku, kai tūkstančiai gudrevių pasiekdavo tai nežmoniškam pastangom ir neretai gyvybės kaina. Karen nespėjo patirti, kas yra blogis. Visi jį mėgo, netgi Strunkin ir sanitarai, panašūs į karčiamų išmetėjus, niekad jo neužgaudavo, vadino jį meiliai — Karenčik, Kareš. Jis turėjo Gargantuo apetitą, ir visi jį vaišino saldumynais, vaisiais, užkandžiais. Jis niekad neliūdėdavo, tik kartais per daug audringai reiškė savo džiaugsmą gyvenimu. Tais atvejais nuraminimui jam įpildavo po oda aminozino.

Už langų melsvai auksiniame ore sukasi rausvi ir geltoni lapai, pasaulis gražus, ir kažkur toli, ten, kur saulė leidžiasi, gyvena žmonės, gyvena — ne egzistuoja; gi čia gali tik tai sočiai privalgyti, paskui ištisą dieną plepėti apie gyvenimą ten, kur mūsų nėra, priimti arklį dozę miego vaistų; miegoti, jei pasiseks.

— Tabletes, tabletes, imkite!

Visi paklusniai išsirikiuoja žąsėle prieš būdinčios sesers stalelį. Atsisakyti nuo vaistų negalima, kitaip gausi skaudantį švirkštą. Gydytojai, nieko nenusimanydami psichiatrijoje, kadangi praktiškai juos mokė tik policinio šarlatanizmo, skelbė tokią diagnozę, kokia tik jiems į galvą ateidavo; bet tai nieko ir nereikiškė: vistiek visus gydė vienodai — neurastenikus ir šizofrenikus, maniakus ir paranoikus, sujaudintus ir prislėgtus; gydė daugiausia aminozinu, kaip Čechovo felčeriai visus gydė ricina.

Po pusryčių — apžiūra. Visi išsivaikšto po palatas. Sanitarės plauna grindis, valo. Ligonys, laukdami apžiūros, guli lovose — visi padėvėtai dryžuotais palaidiniais, kuriuos plauna kas dešimtį dienų. Guli, kalbasi, keikia blogą, neskanų maistą, personalą, gyvenimą, pasaulį.

Palatoje Nr. 7, kur leido savo dienas Valentin Almazov, — visokių tvarinių po porą. Bet, kai įvairaus likimo žmonės ištraukia vienodą burtą, kryžkelę, kurioje jie susitiko, darosi jų bendru namu. Valentinui Almazovui šioji palata tapo kaip ir švenčiausia parapija — per mėnesį jis jau pažino visus savo parapijiečius.

Juos buvo galima padalinti į tris dideles kategorijas. Pirmoji, pati didžiausia, buvo savizudžiai, kuriems nepasisekė persiskirti su šiuo nusibodusiu pasauliu. Visų buvo pripažinta, — vadų, gydytojų, ideologų, rašytojų, — kad, jei žmogui nebemielas socialistinis rojus, jis — beprotis, ir jį reikia gydyti. Vergai gydytojai, vergiškai įsiteikdami vyresnybei, pataikūniškai išvedė teoriją, pagal kurią tik psichopatas gali kesintis į savo gyvybę. Atseit, ne baisyos, nepakeliamos gyvenimo sąlygos, bet liga pastūmėjo juos savizudybėn. Juos gydė tuo pačiu aminozinu — mėnesiai, kartais net metais. Daugelis įprato taip egzistuoti ir nebenorėjo niekur eiti. „Laisvėje ne geriau, o greičiau blogiau,“ — melancholiškai sakydavo jie.

Pamišėlių Prospekte beveik nesimatė pagyvenusių žmonių; kesinėsi į savo gyvybę buvo beveik be išimties jauni žmonės.

Antroji pagal gausumą grupė buvo taip vadinami „amerikiečiai“. Tai žmonės, bandę užmegzti ryšius su kurio nors svetimo krašto atstovybe (dažniausia — Amerikos, iš čia ir pavadinimas) arba su iš laisvojo pasaulio atvykusiais turistais. Tarp jų buvo ir drąsulių, pareiškusių norą emigruoti.

Pagaliau, trečiąją grupę, netokią gausią, sudarė jauni žmonės, negalėję rasti mūsų gyvenime sau tinkamos vietos, neigę visus standartus, nežinodami kartais nė patys, ko jie nori, bet užtai tikrai žinodami, ko jie nenori. Visų pirma jie nenorėjo būti kareiviais. Jie šlykštėjosi jau vien minties apie karo muštrą, apie nuo ryto lig vakaro klausimą valdiškų tiesų, kurias jie laikė fariziejiškom ir melagingom. Ypatingai nepakeliama jiems atrodė drausmė. Jie nenorėjo absoliučiai nieko klausyti, jiems bloga darėsi minint tėvynę, visuomenišką darbą, įsipareigojimus, kuriuos vis dėlto reikėjo vykdyti (beveik visi jie buvo komjaunuoliai, gi komjaunuolio bilietas buvo taip pat privalomas, kaip ir brandos atestatas studijuoti aukštąjį mokslą). Tad buvimas Kanotčikovo vasarnamy tikriausiai išlaisvindavo juos nuo karinės tarnybos. Tai buvo naudinga visiems, o daugeliui, be to, dar duodavo laiko apsigalvoti, galimybę pažvelgti į tikrovę iš šalies; buvo galima padelsti su sprendimu ar krypties pasirinkimu, ilgam išeiti iš gimtųjų namų ir tuo būdu išsivaduoti nuo nepakenčiamos tėvų globos. Kai kam tokia būklė net patikdavo. Vienas studentas, kai jį išleido, vos tik neverkė.

— Mokytis man neįdomu, — skundėsi jis Valentinui Almazovui, — dirbti — dar mažiau. Čia niekas manęs neverčia daryti to, ko aš nenoriu. Sutinki daug garsių žmonių. Aš jau gerokai aptryniau savo smegenis pasikalbėjimais, šachmatų lošimu ir kitokia proto mankšta. Ten laisvėje visi apsėsti bukaprotiško kvailumo. Ir tėvai kliudo gyventi.

Jūs negalite įsivaizduoti, koks tai sunkus ir nuobodus balastas — visi tėvai, ypač tie pažangieji, prityrę, išmoksinti. Mano tėveliūktis — profesorius; jo veikla nekartą buvo atžymėta valstybiniais apdovanojimais; sentencijos ir pamokymai pilasi kaip iš gausybės rago ant mano vargšės galvos, tiesiog galima apsvaigti nuo jų. Oficialiuose sluogsnuose tvirtinama, kad pas mus nėra tėvų ir vaikų problemos. Vaikai, girdi, natūraliai tęsia savo tėvų karžygiškus darbus. Bet toks tvirtinimas, kaip ir visos oficialios optimistinės doktrinos — pasigyrimas ir melas. Iš tikrųjų yra visai kitaip. Vaikai ne tik nenori eiti savo tėvų karžygiškumo keliu, nuvedusiu juos į akligatvį, bet paprastai nerodo jokio dėmesio tėvams, geresniu atveju pasijuokia iš jų karžygiškumo, o kartais tiesiog pasiunčia juos po velnių! Kai mano mokytas tėveliūktis ima plepėti, man tie jo plepalai pro vieną ausį įeina, pro kitą išeina. Nors, turiu pasakyti, pas mus tikrai buvo karžygiškų tėvų, — tai tie, kurie buvo Stalino satrapų sušaudyti, ar kurie dabar dar tebesėdi beprotnamiuose ir panašiuose kurortuose. Ir pasakysiu jums neslėpdamas: su jaunuoliais, kuriems teko laimė turėti tokiuos tėvus — ne mums lygintis. Jie viskam žino tikrąją kainą: ir praeičiai, ir dabarties režimui; ir žino, ką daryti.

— O ką, iš tikrųjų?

— Nereikia klausti. Jūs pats to mokėt. Ir aš jūsų mokinys.

Prie šios grupės jaunų, atsiradusių čia daugiausia jų giminėms reikalaujant, galima priskaityti ir senstelėjusius, kaip Samdielov ir Zagogulin, taip pat pakliuvusius čia jų artimųjų pastangomis.

Palaton Nr. 7, Valentino Almazovo priebėgon, visi jie atėjo įvairiais keliais, daugiausia prieš savo norą, todėl kalėjimo tvarka jiems buvo normali.

Tokia tvarka, matyt, normali atrodė ir gydytojams, kurie, nežiūrint nepaprastai menko išmanymo, vis dėlto negalėjo nematyti, kad ligonių čia nėra. Tad, jei Kanotčikovo vasarnamio gyventojai nebuvo ligonys, tai ir gydytojai nebuvo gydytojai, o tik paprasti policijos šešių tūkstančių nepatikimų piliečių prižiūrėtojai. Tarp kitko, kai buvo įsteigta ši ligoninė, tai ir priešrevoliuciniais laikais ligonių skaičius niekad joje neviršijo tūkstančio. Palata Nr. 7, o vėliau ir kiti, gydančius gydytojus pradėjo vadinti gydančiais priešais. Sukūrė psichiatrinį internacionalą, kuris taip skamba:

*Sukilki, darbo iškankintas
Pasauli psichinių vergų, —
Pamatęs, kaip mus priešai gydo,
Aš ir nesirgdamas sergu!*

*Tatai bus mūsų paskutinis
Lemtingas staugsmas, ir, deja,
Kartu su aminozinu
Pranyks pasaulio žmonija!*

Rytais visi kartu dainuodavo šį himną.

Skyriaus vedėja Lidija Archipovna Kiziak, neaiškaus amžiaus moteris, nežinia į ką panaši, bet visai aiškių pažiūrų ir profesijos — policijos gydytojo manekenas, buvo įsitikinusi, kad visas tas daineles sukūrė Almazovas ir prašė jį neskleisti priešsovietinės propagandos. Almazovas įdėmiai žiūrėjo į jos tuščias stiklines akis, ir jam rodėsi, kad, jei praskleistum jos apsiautalą, tai po juo rastum ne žmogaus kūną, o popierinę, odekolonu kvepiančią lėlę.

— Jūs manote, kad aš galėčiau užsiiminėti tokiom beprasmiškom kvailystėm? — paklausė Almazovas.

— Tai ne kvailystė, ir tuo jūs tikrai sau kenkiate.

— Sovietų valdžia visais savo piktais darbais, štai, jau beveik pusė amžiaus skleidžia priešsovietinę propagandą — ir veiksmais ir žodžiais — tad rungtyniauti su ja aš nesiiimu.

Ji taip sumišo, kad be žado pasisuko ir beveik bėgte išbėgo iš palatos. Nuo to laiko ji retai teušukdavo palaton Nr. 7; ji labai bijojo ligonių, niekad viena pati su jais nekalbėdavo ir, jei kas nors kreipdavosi į ją, praeinančią Pamišėlių Prospektu, ji nuduodavo negirdinti, pagreitindavo žingsnius ir skubėdavo dingti savo kabinete.

Toks pat šlykštus aukštesnio rango policininkas buvo Abram Grigorievič Štein. Jis taip pat nieko nenusimanė apie psichines ligas; jis laikė, kaip ir visi marksistai, kad psichinės ligos atsiranda iš kažkokių funkcionalių fiziologinių deformacijų, netikėjo į jokią sielą; jau pačiame žody "siela" jis įžiūrėjo kažką antisovietiško. Jis buvo pasišlykštėtinai savimeilus ir grubus; ligonys jo nekentė. Kiti gydytojai buvo įvairių Šteino - Kiziako kombinacijų tipai su nežymiom variacijom. Buvo tačiau ir laimingų išimčių: sveikatos apsaugos ministerijos vyriausias psichiatras, akademikas Andrej Efimovič Neževskij ir dar, palyginti, jauna gydytoja, Kiziako pavaduotoja Zoja Aleksiejevna Machova, Neževskij, — aukštas, lieknas, sidabruotu eželiu sušukuotais plaukais, protingom perveriančiom akim, linksmas, mėgstas pajuokauti, gyvas, nežiūrint savo septyniasdešimt ketverių metų amžiaus, pasaulinio vardo mokslininkas, dažnai buvęs užsieniuose įvairiuose kongresuose, konferencijose, simpoziumuose, seminaruose. Kanatčikovo vasarnamy jam parodydavo tikrai ypatingiausius pacientus, kurių gydytojai bijojo ir nedrįso gydyti paprastomis priemonėmis.

Andrej Efimovič žinojo, kokios priemonės reikalingos kiekvienu atveju, bet dar geriau žinojo, kad tikras gydymas, be abejo, sovietinėse sąlygose neįmanomas.

Jis buvo Gandžio sekėjas, kruopščiai studijavo Indijos filosofiją ir puikiai suprato, kad sovietų tikrovė — dešimtmečiai teroro, nusikaltimų, karų, baimės, prievartos ir netikrumo rytdienai, — sujaukė visas žmogiškas sielas, kad visai psichiškai sveikų iš viso nėra ir panašiose nežmoniškose sąlygose negali būti, ir kad gydyti dvasinius sukrėtimus galima tik vienu vieninteliu vaistu — pakenčiamu gyvenimo būdu, toks buvo pagrindinis pranzūzų psichiatrų mokyklos gydymo būdas. Andrej Efimovič manymu yokinga vadinti ligoniais persekiojimo manijos apimtus piliečius, kurie, štai, jau keturiasdešimt metų persekiojami, kurių tėvai sušaudyti arba nukankinti koncentracijos stovyklose. Reikia liautis persekioti žmones vien už tai, kad sovietiška tvarka jų nedžiugina, reikia atstatyti demokratiją, kuri pas mus visiškai likviduota, duoti žmonėms laisvę, visų pirma judėjimo laisvę, kadangi daugeliui tolimesnis vienu nuo kitų nutolimas sovietų rojuje graso visišku išprotėjimu ir stumia į savižudybę. Primygtinai buvo tvirtinama, kad kone pusė maskviečių yra psichiatrinėse ligoninėse. Vien per Kanatčikovo vasarnamį kasmet praeina iki septyniolikos tūkstančių psichiškai nesveikų. Buvo kalbų, kad prie Kazančiaus yra speciali psichiatrinė ligoninė, kur laikomi tūkstančiai faktiškai politinių kalinių.

Toliau — 10 puslapy

Pr. Dom. Girdžius

IŠ PARYŽIAUS CIKLO

SAINT GERMAIN

Mažai tu miegi,
Saint Germain - des - Pres.
Vos sumerki akis
Sorbonos kieme,
Jau rytą anksti, anksti
Klausaisi kartu su kate,
Kur braška doleris
Amerikono.
Pasirinkti pusryčiams frankų
Laikai mišeles
Pasiskambinęs.
Po vakarykščio išgėrimo
Visas sustingęs vos atsiklaupi
Per pakylėjimą.
Paskui apsipirkti eini,
Su Dviem Magotais plepi,
Paskui ruoši byfšteksą
"Dievo Angelui"
Su raudonu vynuku.
"Dievo Angelas" dar
Stogais krapalioja,
Tu jį jau five-ocklokan kvieti.
Žiūri — generolas...
"Vive de Gaulle!" —
Susipratęs šauki vakare.
Ten toli, toli
Už Senos vingių
Paskui išgaišti.

PARIS D'APRES MINUIT

Rytą pusnuogis, dar neblaivus,
Pasitinki.
Markizu aš tave vadinu,
Kai pakvimpi.

Ir vidurnakty man tu šnibždi,
Ir fabrike
Aš matau tave. Pro ugnis,
Dervą, dujas.

Ir kur užmuša žmones, seki,
Mane lydi.
Ir Stock-Yardų patvoriuos — Paris
D'apres minuit.

Šmaikščiai šmėkšteli viena krūtīm
Man teatre.
Tarpe žydžių ir negrių gena pirmyn
Kvapas chanel.

Dviem galvom ir tik viena akim
Ten prie kertės.
Picasso? Tepkutus išsiimt
Bridgeport'e nēr prasmės.

Nuodėmiaut tada mirkteli tu.
Bonkos dugne
Pranyri. Kankini košmaru
Vėlumoje.

Jankio pykčiui matau tik tave,
Rue de Grenelle,
Madame de la Hossieraye, tu kančia
Man vakare.

JEANNE BERTHOLLET

Lekia, tik lekia po kojų
Rožės raudonos,
Mėlyni ratai akyse sukasi,
Skrenda balionai.
Kai darai reveransą,
Dantonas tau rodo liežuvį,
Nuo Place Odeon tave vejasi
Vaikigalių gvardija.
Lekia, tik lekia
Akmenys ir šukės
Nuo Liuksemburgo Parko.
"Esu aktorė", sakai tu nusmuktelniams, —
"Aktorė Jeanne Berthollet".
Prie Comedie Francaise
Tu dediesi grimą,
Cituodama Raciną
Sugraudinti Dantonui.
"Raiboji, tai raiboji",
Nepraustburnis galvoja,
Pamatęs mis en scene patvory.
Markizas, markizas, tau rodos.
Tau rodos, jau baigias spektaklis,
Publika ploja,
Krenta tau rožės po kojų,
Markizas pakviečia
Tave vakarienės.
"Mademoiselle, kiek paimi už naktį?" —
Nepraustburnis staiga tau sako
Saint Germain bulvare.
Saint Germain bulvare
Vakarienė atšalo,
Markizas paseno,
O tave per šerengą varo ir varo
Su plytgaliais
Dantonas ropykės.

GARE DE LYON

Gare de Lyon atsikėlė
Rūškana, susivėlus
Grabnyčių rytą.
Vaškinę žvakę nusitvėrusi,
Ipylė stiklėlį ant šalčio
Pranciškui Rabelais,
Vykstančiam klebonaut į Meudoną.
Savojos Alpės Grabnyčių rytą,
Skiauterę raudoną
Pro langą parodžiusios, svečiui pasakė:
"Šaltas mistralis".
Ant Gare de Lyon perono
Apšarmojusio
Tu nusiminęs
Laikei nusipirkęs bilietą
Jaunystei,
Atvežtai į Paryžių.
Kai Grabnyčių rytą
Iš Gare de Lyon griaučiai teisvyko,
Paausiais pražilusiais,
Tu nusišluostei, atsidusęs,
Raudoną nosį, už Alpių užkliuvusią,
Ties Avinjonu
Per pačią sumą.

nių. Andrej Efimovič, aišku, žinojo, kad netikusieji dabar pakliūva ne į kalėjimus, bet į beprotnamius, ir buvo giliai pasipiktinęs tokia veidmainyste; tuo būdu juk buvo galima įtikinėti, kad tie žmonės ne baudžiami, o tik „gydomi“.

Andrej Efimovič beviltiškai žinojo, kad jis čia nieko nagali padėti; jo įsikišimas vestų jį į atsistatydinimą, gi be žmonių, be darbo jis negalėtų gyventi. Jis stengėsi, kiek jo jėgos leido, padėti atskiriems, labiausiai pagalbos vertiems asmenims. Jo metodas nebuvo sudėtingas: gydyti taip, kad nepakenktų sveikatai, kokiais nors neutraliais vaistais ir, palaikius žmogų dėl akių porą mėnesių, išrašyti jį, kaip pasveikusį. Andrejaus Efimovičiaus autoritetas buvo toks aukštas, kad niekas iš policininkų nedrįstų jam pasipriešinti ar įtarti jį nesąžiningumu. Be to, — ką pasakys Europa? Galima spjauti į savuosius, bet svetimų reikia paisyti, — mes juk taip pat europiečiai.

Kai Andrej Efimovič kalbėdavo apie sovietų psichiatrijos pažangą, jis maloniai šypsojosi, — jo šypsny buvo mielas, pavergiančias, — kaip tada, kai jis pasakė: „Ką gi, iš Čechovo palatos Nr. 6 mes perėjom į tobuliau įrengtą palatą Nr. 7. Ir daug baisesnė, — nenorom pagalvojo jis, prisimindamas amerikiečių kalėjimą Sing, su visais patogiausiais jo įrengimais, — ar tai galima laikyti socialistinio teisingumo ir socialistinės moralės pažanga?“

Palata Nr. 7 buvo be jokios abejonės tobulesnė už palatą Nr. 6, bet vis dėlto Andrej Efimovič, nuolat skaitęs ir vėl pakartojęs Čechovą, galvojo, kad ir šiandien visai teisėtai galima pakartoti Čechovo žodžius apie mūsų dabartį:

„Apžiūrėjęs ligoninę, Andrej Efimovič priėjo išvados, kad tai nemorali ir aukščiausiam laipsny kenksminga gyventojų sveikatai įstaiga. Jo nuomone, protingiausia, ką galima būtų padaryti, tai — paleisti ligonius laisvėn, o pačią ligoninę uždaryti. Bet jis nusprendė, kad tam neužtenka jo vieno valios...“

Be abejo, įrengimas pakeistas, iš lauko pusės viskas gražu — švaru, tvarkinga. Tačiau ši įstaiga buvo dar daugiau nemorali ir kenksminga, kadangi čia ne gydė, bet žalojo žmones, ir ligoninė buvo paversta kalėjimu.

Andrej Efimovič Neževskij, akademikas ir vyriausias psichiatras, matė kažką reikšminga tame, kad jis buvo vienvardis su daktaru iš „Palatos Nr. 6“, ir, kad jo mintys bei gyvenimai daugumoje sutampa. Su dideliu dvasiniu skausmu jis skaitydavo Čechovo parašytas eilutes:

„Andrej Efimovič ypatingai vertina protą ir sąžiningumą, bet susidaryti protingą ir sąžiningą aplinką jam trūko ryžtumo ir pasitikėjimo savo teise.“

Jis galėtų mesti darbą, — amžius tai jam leido, gi asmeninė pensija užtikrintų jo kuklius reikalavimus, — bet Andrej Efimovič negalėjo nedirbti. Jis žinojo, kad vienišumas dideliame ir neįdomiame bute, „juodos mintys, kaip musės“ (žodžiai iš romanso, kurį jis dainuodavo studentavimo metais), geriausiu atveju nuvestų jį tuojau į kapus, gi blogiausiu — trauktų į desperaciją, kažkur ten, ant pat nakties krašto.

Ir jis nusprendė prisitaikyti prie „mažų darbų“, iš kurių jaunystėje piktai juokėsi. Nieko nepadarysi, — senatvėje kiti reikalavimai, kiti įstatymai. Andrej Efimovič gal-

vojo, kad, jei jam pavyks kasmet išgelbėti keletą žmonių nuo priverčiamo „gydymo“, tai bus ne mažiau, negu išgelbėti juos nuo katorgos, taip pat išstobulintos, bet nė kiek nelengvesnės žmogaus sielai.

Išgelbėti žmogišką sielą, gal būt, ir ne toks jau menkas dalykas.

Su gydytojais Andrej Efimovič elgėsi nemandagiai, netgi išdidžiai, ne todėl, kad jam būtų įgimtas išdidumas, bet todėl, kad negerbė jų, nemėgo, kaip visų valdininkų apamai; ypatingai šlykštūs jam atrodė medicinos valdininkai, kurių tarpe jis išskirdavo atsakingus sveikatos apsaugos ministerijos pareigūnus, kuriems savigarba ir išdidumas tiesiog žadą atimdavo ir kurie gyrėsi tuo, kaip tikri chlestatokai. Ir jis vėl prisimindavo Čechovo žodžius:

„Dalyko esmė nė kiek nepasikeitė: bepročiams ruošiami baliai ir spektakliai, o laisvėn jų vistiek neišleidžia. Reiškia, viskas yra tuščia ir beprasmiška...“

Kažkas baisaus, neišreiškiamo brovėsi jo sielon, kai jis skaitė: „Aš tarnauju kenksmingam reikalui ir gaunu algą iš žmonių, kuriuos apgaudinėjau; aš nesąžiningas. Bet aš pats — esu niekas, aš tik dalelė būtino socialistinio blogio: visi apskrities valdininkai kenkėjai ir veltui gauna algas...“ Taigi dėl savo nesąžiningumo kaltas ne aš, o laikas... Jei aš gimčiau dviem šimtais metų vėliau, būčiau kitoks. Tačiau gimti dviem šimtais metų vėliau Andrej Efimovič nenorėjo. Jis dažnai gailėjosi, kad negimė dviem tūkstančiais metų anksčiau, Eladoje — filosofų ir poetų krašte. Žmonės taip susmulkėjo, kad jam nėra su kuo pasišnekėti atvirai, visi susirūpinę smulkiais ir smulkiausiai asmeniškais reikalais — butais, antvalandžiais, kad padidintų savo skurdų atlyginimą, spausdinimais niekam nereikalingų „veikalų“, ieškojimu šiltesnių vietelių, „sukombinavimu“ kruopų ir makaronų; o kiek apkalbinėjimų, intrygų, piktžodžiavimo, koks stulbinantis niekšiškumas! Iki revoliucijos rusų inteligentija stovėjo dešimteriopai aukščiau... Toks neįtikėtinas susmulkėjimas! Net ir skaityti nėra ko. Taip, teisingas buvo Merežkovskis, parašęs „Būsimaįjį chamą“. Kokia pranašystė!

Sovietų rašytojų knygų Andrej Efimovič neskaitydavo ir pačius rašytojus laikė literatūriniais valdininkėliais, vertais tik paniekos.

Jis neturėjo draugų, giminės išsiblaškė po visą pasaulį, su gydytojais nebendravo. Tačiau paskutiniu laiku jis pradėjo suartėti su Zoja Aleksejevna Machova, kurios anksčiau nė nepastebėdavo. Jų tikra pažintis ir po to sekusi draugystė prasidėjo nepaprastomis aplinkybėmis, bet apie tai vėliau. Tuo tarpu norisi pasakyti, kad Zoja Aleksejevna, kuriai ėjo trisdešimt šešti metai, visiems jos aplinkiniams darė apgaulingą įspūdį, — visi vaizdavosi ją ne tokią, kokia ji iš tikrųjų buvo. Aukšta, išdidžiai ant plono kaklo iškelta galva, tamsiais kaštoniniais plaukais, rimtomis ir pavergiančiomis prinokusiu juodų slyvų su kažkoku paslaptingu atspalviu akimis, ji atrodė visiems sausa, užsidariusi ir rūsti, nepakenčianti prieštaravimų egoistė, gi iš tikrųjų ji buvo didi kankinė, kuri negalėjo prisitaikyti prie to nežmoniško gyvenimo ir kartu negalėjo nuo jo pasitraukti nė per žingsnį, kadangi aistringai mylėjo gyvenimą, ypatingai po to, kai galutinai nusivylė savo šeimyniniu gyvenimu. Jos vyras, taip pat gydytojas, buvo nepakenčiamas pedantas, vienas iš tų suakmenėjusių valdininkų, kurie raukėsi išgirdę tokius žodžius, kaip „širdis“, „sie-

la“, „įkvėpimas“. Vaikų jie neturėjo — vyras galvojo, kad vaikai kliudys jų „našiam veikimui tėvynės labui“, reikalaujančiam „pilnai atsiduoti žmonių ir mokslo tarnybai“, — kaip ne kartą su patosu jis deklamuodavo. Iš tikrųjų jis netarnavo nei tėvynei, nei mokslui, o tik sau. Būdamas karjeristas ir vikrus veidmainis, jis spėjo iki keturiasdešimt metų amžiaus pasiekti vieno iš ministro padėjėjo posto, ir jo priežiūroje buvo visos psichiatrinės įstaigos.

Zoja Aleksejevna nepasitraukė nuo jo, nors negalima buvo pasakyti, kad ji su juo gyventų. Socializmo šaly tūkstančių tūkstančiai vyrų ir žmonių metų metus taip gyvena, visiškai svetimi, vienas kitam priešingai, — išeiti beveik negalima dėl butų trūkumo. Galima uždirbti didelius pinigus, bet buto negausi be visagalio „žilomgel“, ir tekdavo laukti dešimtį ar net dvidešimtį metų, o visą tą laiką paprastai gyvena po keturius penkius asmenis viename kambary, kartais net po dvi šeimas.

Be viso to, aukštai skrajojantis Zojos Aleksejevnos vyras, žinoma, komunistų partijos narys, galvojo, kad skyrybos gali pakenkti jo karjerai. Ir ji taip pat neprieštaravo, — jai buvo vistiek, su kokiais kaimynais gyventi. Juodu beveik nesusitikdavo, bet ji nenorėjo nustoti patogaus buto, be to, ir išeiti nebūtų kur, — ji buvo labai užsiėmusi moksliniu darbu ir savo praktiškam gyvenimui tvarkyti nebeturėjo jėgų. Gyvendama viename bute su vyru, ji buvo laisva nuo daugelio pareigų, surištų su buto reikalais.

Zoja Aleksejevna mėgo savo profesiją, dievino mokslą ir labai jaudinosi dėl viso to, kas dėjosi ligoninėje, visa buvo daroma ne pagal mokslą, o pagal taisykles, kaip įspūdingai Čechovo atvaizduotoje palatoje Nr. 6. Labiausiai ji pergyveno dėl ligonių nepasitikėjimo ja. Ji gerai žinojo, kad, jei ligonis nepasitiki gydytoju, tai jo ne tik negalima pagydyti, bet negalima nė tikros diagnozės nustatyti. Zoja Aleksejevna su užsispyrimu ir drąsiai nugalėdavo tą savo sunkaus kelio klūtį. Ji valandomis prasėdėdavo su kiekvienu ligoniu, stengdamasi išigyti jo pasitikėjimą. Bet labai dažnai ji nieko nelaimėdavo. Ir, štai, nelauktai netikėtai jai padėjo viena atsitiktinė aplinkybė: tą dieną ji ir atkreipė į save ypatingą akademiko Neževskio dėmesį.

(Pirmo skyriaus pabaiga)

Bus daugiau

ROSARIO LIETUVIŲ BENDRUOMENEI 15 METŲ

Rosario lietuvių kolonija Argentinoje nėra gausi savo skaičiumi, tačiau pagal jėgas ir galimybes veikia ir darbuojasi. Kalbant apie jos organizacinę veiklą, reikia pažymėti, kad jau prieš 1950 metus čia gyvavo Šv. Kazimiero draugija. Tais, 1950 metais, kilo mintis persiorganizuoti. Rugsjūčio 20 d. įvykusiame susirinkime, kuriam vadovavo St. Pšibiliauskas (rašytojos I azdynų Pelėdos sūnus), a. a. kun. K. Vengrui, MIC pasiūlius, o valdybai ir draugijos nariams pritariant, buvo įsteigta Rosario Lietuvių Bendruomenė. Ir štai jau suėjo 15 metų kaip ji gyvuoja ir sėkmingai veikia šiame savo didumu antrą vietą užimančiame Argentinos mieste, palaikydama lietuvišką dvasią ir vietinių gyventojų tarpe garsindama Lietuvos vardą.

Nekalbant apie veiklą savųjų tarpe bei įvairius parengimus lietuvių Šv. Kazimiero parapijoje, Rosario Lietuvių Bendruomenė nekartą yra

gražiai užsirekomendavusi ir argentiniečių tarpe. Čia paminėsime bent kelis tos veiklos momentus.

1960 m. Rosario Liet. Bendruomenė su savuoju jaunimu gražiai pasirodė atskirų tautybių parade su lietuviška "Šienapjūte" ir gavo net dvi premijas.

1960 m. spalio 16 d. Lietuvių Bendruomenės pastangomis Rosario miesto valdžios atstovams įteikta Lietuvos vėliava, Himnas ir Vytiš — visa tai patalpinta garsiajame Rosario Vėliavos Paminklo muzėjuje. To projekto iniciatorius buvo J. Papečkys, tuometinis Liet. Bendruomenės pirmininkas.

1961 m. L. Bendruomenės pastangomis gautas oficialus Rosario miesto valdybos leidimas lietuvių gyvenamoj kolonijoj (Saladillo) vieną gatvę pavadinti Lietuvos vardu — Avenida Lituania. Tos gatvės iškilmingas atidarymas įvyko 1962 m. vasario 25 dieną. Šio sumanymo iniciatorium buvo tuometinis Liet.

1962 m. vasario 25 d. Lietuvos vardo gatvės — Avenida Lituania — atidarymo iškilmės Rosario mieste. Atidarymo aktą skaito Z. Juknevičius, svečias iš Buenos Aires. Šalia matyti tuometinis T. Marijonų provincijos kun. J. Jančius, J. Papečkys, A. švarlys, Rosario miesto valdybos sekr. dr. V. Hipolito, M. Klimas, A. Kalainis ir kt. šventės dalyviai.

Opening ceremonies of Avenida Lituania (Lithuanian Street) in Rosario.
Foto P. Ožinskas

Rosario lietuvių bendruomenės jaunimas tautų parade 1962 metais.

Lithuanian youth of Rosario during an all nations' parade in 1962.
Foto Brizgio

▲ Rosario Lietuvių Bendruomenės pirmininkai bei valdybos nariai 15 metų bėgyje. Iš kairės I eilėj: R. šimanauskienė, B. Pundytė, M. Klimas, A. Pundys ir A. Latvėnas; II eilėj: D. Rudys, A. švarlys (dabartinis pirmininkas), Alf. Lukošius, A. Samauskas, Z. Stasevičius, J. Papečkys ir V. Seniūnas.
Foto Brizgio

Lithuanian community leaders of Rosario, Argentina.

▼ 1960 m. spalio 16 d. Rosario lietuvių grupė su Lietuvos vėliava, Vyčiu ir Himnu prieš įteikiant visa tai Rosario valdžios atstovams (Muzėjui).

A group of Lithuanians in Rosario presenting gifts to the local museum.
Foto Brizgio

Bendruomenės pirmininkas Matas Klimas.

1962 metais Liet. Bendruomenės jaunimas dalyvavo tautų parade su lietuvišku "Malūnu" ir lietuvaite gražuole. Šia proga lietuviai vėl laimėjo dvi premijas, kurių viena — aukso medalis — teko lietuvių grožio karalaitei Angelitai Pundytei.

Baigiant šį trumpą sukaktuvinį žvilgsnį į Rosario L. Bendruomenės 15 metų veiklą, norisi pažymėti, kad 1963 m. Rosario Lietuvių Bendruomenės pastangomis ir lėšomis išleistas gražus leidinys — albumas "Lietuviai Argentinoje" — 80 puslapių apimties, su 250 iliustracijų ir aprašymais iš įvairių Argentinos lietuvių kolonijų gyvenimo. (Šiuo metu rengiama to veikalo antroji laida).

Matas Klimas

KNYGŲ IŠPARDAVIMAS

1. H. Radausko **Strėlė danguje**, eil. \$1.50
2. A. Pagėgis (Mackus) **Elegijos**. \$1.50
3. A. Baronas, **Debesys plaukia pažemiu**. romanas. \$1.00
4. Anatolijus Kairys, **Viščiukų ūkis**. premijuota 3 v. komedija. \$3.00
5. An. Kairys, **Diagnozė**, 3 v. kom. \$1.00
6. An. Kairys, **Auksinė sėja**, eilėr.. \$1.00
7. An. Kairys, **Laisvės medis**, 4 v. pjesė. \$1.00

Viso \$10.00

Visas knygas užsisakant iš karto duodama 50% nuolaidos, taigi už 7 knygas mokama tik \$5.00.

Užsakymus su pinigais, čekiu ar pašto perlaida siųsti adresu:

Mr. A. Kairys, 2943 W. 59th St., Chicago, Ill. 60629.

New Yorko L. Tautinių šokių grupės, vad. J. Matulaitienės, vyrai šoka "Oželį" (grupės dešimtmečio minėjime 1960 m.). Iš dešinės: V. Beleckas, G. Naujokaitis, B. Nemickas, V. Kleiza ir kt.
Young men dancing the "Goat".

Foto V. Maželis

New Yorko Tautinių šokių grupės merginos šoka "Grėbėjėlę". (Šokis sukurtas vadovės J. Matulaitienės). Šokant matyti: A. Šileikytė, L. Babarskaitė ir D. Alytaitė.
Foto V. Maželis

A Lithuanian folk dance "Grėbėjėlė".

LIETUVIŠKAS SUKTINIS DANGORAIŽIŲ MIESTE

New Yorko Tautinių šokių grupės 15 metų sukakčiai paminėti

Rašo dr. **Henr. Lukaševičius**

Kai šaunioji New Yorko Tautinių šokių grupė su savo vadove vadove Jadvyga Meilūnaite-Matulaitiene švenčia 12 metų sukaktį, būtų nuodėmė to kultūrinio deimaniuko nepaminėti. Todėl imuosi plunksnos, nors ir bijodamas, kad nesugebėsiu keliais sakiniiais perduoti to žėrėjimo, kuriuo šis vienas spindi mūsų kultūros baruose. Juk tai viena iš pačių aktyviausių, dinamiškiausių ir puošniausių grupių Amerikoje. Ir laimė, kad taip yra.

Šios grupės padėtis yra labai ypatinga. Ji yra New Yorke. Pasaulio sostinėje. Čia gyvenančiai vienai mažai lietuvių tautos daliai tenka didelė atsakomybė: šiame tautų babilone reprezentuoti mūsų kultūrą ir vesti kovą už Lietuvos laisvę.

Tam reikalui Matulaitienės šokių grupei nė viena proga nebuvo permaža ir nė viena perdidelė. Jie pasirodo vis su nauja ir nauja programa ne tik visokiausiuose lietuviškuose parengimuose, bet jie šoka

amerikiečiams jų mokyklose, universitetuose, tarptautiniuose festivaliuose. Jie šoko ne kartą New Yorko Madison Square Garden. Jie šoko ten filmo "Kelionė aplink pasaulį per 80 dienų" pristatyme prieš rinktinę publiką ir televizijos kameras. Ten pat jie šoko jungtinėje grupėje, sukeldami didžiulį entuziazmą per lapkričio 13 dienos demonstraciją.

Jie šoko tūkstantinėms minioms, švenčiant New Yorko 350 metų Hudson festivalį. Jie šoko New Yorko intelektualiniame centre — Columbia universitete. Jie šoko garsiajame "Mayflower" laive. Jie šoko vengrams, lenkams, ukrainiečiams. Jie dargi laimėjo lietuviams Tartautiniame Festivalyje (1958) pirmą vietą ir taure už Malūnėlį ir Sadutę.

Matulaitienė yra viena iš tų, kuri niekad neišleis į sceną grupės, neparuoštos ligi paskutinės smulkmenos. "Matulaitienės interpretacijoje

lietuvių tautiniai šokiai yra visada pilni dvasinės gyvybės, darniai savyjungia dvasinį elementą su klasikinio turinio rimtimi, išlaiko tautinę tradiciją, bet kartu atsižvelgia į kūrybinę pažangą ir modernių scenos efetų reikalavimus. Mokėjimas tuos visus elementus derinti ir yra ta didžioji sugestyvi jėga, kuri iš karto patraukia žiūrovą", rašo Pr. Naujokaitis (L. D., 1960. V.).

Net kiekvieno šokio įvedimas į sceną yra originalus ir pagaunantis. Taip, pavyzdžiui, šiai grupei švenčiant savo dešimtmetį, reikėjo būti Schwaben Hall salėje ir matyti, koks buvo įspūdis, kai iš visų pusių ir visokiom kryptim ėmė salėn žygiuoti 150 šokėjų, nuo pačių mažiausių pipiriukų ligi pačių puošniausių mergaičių ir vaikinių, sudarydami nuostabų, gyvą tautinį au-

Jadvyga Matulaitienė, New Yorko Tautinių šokių grupės vadovė.
Mrs. J. Matulaitis, leader of the New York Lith. folk dance group.

Foto R. Kisielius

dimą! Tam tikslui Matulaitienė buvo sujungusi tada jos vadovybėje esančias grupes (Rūtos Ansamblio šokėjus, Vyčius ir kitus). O po to— koks tempas, koks tikslumas, koks šokių įvairumas! Ir ne be pagrindo spauda rašė: "...700 žiūrovų su susižavėjimu sekė nenutrūkstamą trijų valandų tautinių šokių maratoną" ir kad "šitos iškilmės yra pavyzdys kaip reikia ruošti didelio masto minėjimus". (A. Bendorius, Draugas, 1960. V. 24).

Matulaitienė dirba su jaunimu faktiškai ne 15 metų, bet dukart tiek.

Baigusi Aukštuosius Kūno Kultūros Kursus Lietuvoje, ji mokytojavo įvairiose gimnazijose Lietuvoj, paskui Vokietijoje. Jau ten organizavo plačiu mastu tautinių šokių šventes. Maža būtų pasakyti, kad ji mėgsta jaunimą. Ji myli jį! Čia Amerikoje per savo grupes yra perleidusi šimtus jaunuolių. Kas pas ją patenka, tas jau retai nubyra lietuvybei. Pati mokytojaudama Maironio šeštadieninėj mokykloj, iš to šaltinio ji sistematiškai augina prie-

New Yorko Lie. Tautinių šokių grupės merginos šoka "Blezdingėlė" Lietuvių Dienos programoje 1964 m. rugsėjo 20 d.

Iš kairės: G. Kašubaitė, R. Ruzgaitė, T. Poleotoff, A. Skobeikaitė, B. Barauskaitė, R. Budraitytė, D. Kezytė, A. Kregždytė, M. Ažuolaitė.
The girls' dance "Blezdingėlė".

Foto V. Maželis

New Yorko Liet. Tautinių šokių grupė, vad. J. Matulaitienės, šoka (1961) "Malūnėlį". Foto V. Maželis

Lith. folk dance group of New York in 1961, dancing the "Mill".

auglį. Jos grupės sąstatas per 15 metų keitėsi kelis kartus. Kai pirmieji dabar jau augina savo Sauliukus ir Algiukus, paskutiniai tada dar nebuvo gimę... Jos veikla apima plačią sritį. Ji inscenizuoja šokiais be žodžių visokias pasakas, įtraukdama programon labai daug dalyvių. Spalvinguose vaidinimuose ten šoka grybai, nykštukai, vabaliukai, gėlės, šikšnosparniai, drugeliai, paukštukai, voverės, zuikeliai... Ir kai ant galo jie visi ima sukti lietuvišką suktinį, tai sunku aprašyti tą jausmą, koks pagauna žiūrovus. Tų visų vaikelių tėvai New Yorke žino, kaip labai brangus jiems žmogus yra Jadvyga Matulaitienė. O ji sugeba ir padaro daug, labai daug!

Kad tai yra tiesa, turime 16.000 liudininkų, kurie stebėjo Lietuvių Dienos Pasaulinėje Parodoje programą. Matulaitienė organizavo ten gigantišką mastu šokio šventę. Ji įtraukė visas kūrybines jėgas. Ji

moka širdingai prieiti prie kiekvieno taut. šokių grupės vadovo, kiekvienam ji turi didelį respektą ir pagarbą, nes ji pati puikiai žino, kaip sunkus yra tas darbas ir kokios aukos reikalauja iš vadovų. Kai po

tos parodos rašančiam šias eilutes teko kalbėtis su ja ir sveikinti, ji kukliai nė vieno žodžio nepasakė apie save, o pačiais gražiausiais žodžiais atsiliepė apie visus kitus vadovus ir džiaugėsi jų nepaprastom pastangom.

Taigi, kai Matulaitienė su savo pagrindine grupe švenčia dangoraižių mieste 15 metų sukaktį, šioje

vietoje norisi išreikšti jiems pagarbą ir dėkausmą, kad tokių žmonių yra! Su jais širdin ateina gaivinanti viltis, kad mūsų tauta susilauks šviesesnių dienų.

Dėl laisvės ir kultūros kovojame įvairiais ginklais ir visais talentais, tat težino motutė Lietuva, kad ne laidotuves, bet prisikėlimą jai nešame.

New Yorko Tautinių šokių grupė, vadovaujama J. Matulaitienės, 1966 m.

I-je eilėje (iš kairės): Danguolė Paulauskaitė, Eglė Jauniškytė, Rita Vainiūtė, Danutė Margaitytė; II-je eilėje: Aldona Samušytė, Monika Pociūtė, Marytė Mažeikaitė, Genė Malinauskaitė, Karilė Baltrušaitytė, Dalia Misevičiūtė, Aida Palytė, Aušra Kregždytė, Birutė Barauskaitė, Virginija Šeibytė, Audronė Bartytė; III-je eilėje: Paulius Bagdžiūnas, Povilas Osmonskis, Albinas Gaidys, Algis Šimukonis, Jadvyga Matulaitienė — vadovė, Petras Vainius, Kazytė Visockaitė, Algis Butkus, Garsas Palys, Rimas Šileikis; IV-je eilėje: Vidas Keraminas ir Denis Mažeika.

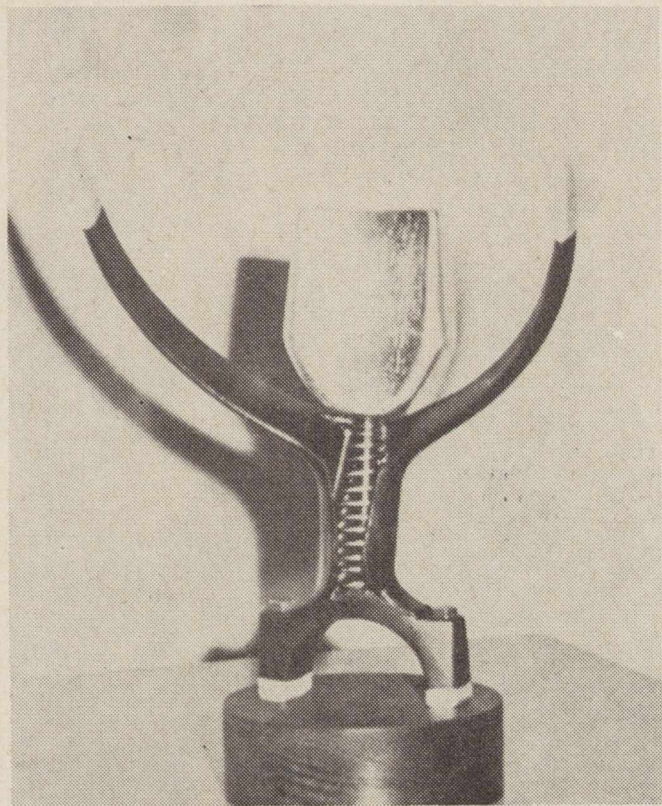
(Nuotraukoje trūksta grupės narių: Astros Ruzgaitės, Loretos Malinauskaitės, Joanos Strazdytės, Alberto Strazdo, Jono Jurkuvėno, Mato Miluko, Rimonto Šilkaičio, Arvydo Bagdono, Tomo Stankaičio).

The New York Lith. folk dance group with their leader, Mrs. Matulaitis.

Foto R. Kisielius

Petras Aleksa

Politikas
Politician (aluminum)

Vida Krištolaitytė

Paradoksas
Paradox (etching)

JAUNŲJŲ DAILININKŲ PARODOJE PASIŽVALGIUS

J. Pautienius, Cicero, Ill.

Turbūt, kad lietuvių tremties gyvenime nė viena kita meno šaka nerodo tokio ryškaus gyvastingumo, kaip mūsų plastinis menas.

Galime pasidžiaugti, o kartu ir net pasididžiuoti, kad laisvame pasaulyje lietuvių tapytojų, grafikų, skulptorių ir kt. menininkų per paskutinį dvidešimtmetį atsirado visa plejada. Vietoje pasitraukusių amžinybėn dailininkų veteranų atėjo gausus naujų kūrėjų būrys, kuriuos paruošė garsusis Chicagos Meno Insitutas, o taip pat ir kitų miestų aukštosios meno mokyklos bei universitetai.

Marija Ambrozaitienė

Sėdinti moteris

Seated woman
(Lithograph)

Kadangi lietuviškoji visuomenė labai domisi plastiniu menu, noriai įsigyja savųjų dailininkų darbų, tai ir jaunųjų mūsų dailininkų turėtų būti šviesi ateitis, kad jie nepaliks užsidarę tikrai savo studijų sienose, juos norės matyti savieji meno gerbėjai.

Bekylančių naujųjų talentų vaisius turime progos pamatyti jų su-ruoštose dailės parodose. Viena tokių įvyko Chicagoje kovo 19-27 dienomis. Gaila, kad šioje parodoje tedalyvavo tik dalis (14) jaunųjų dailininkų, jų tarpe — P. Aleksa, M. Ambrozaitienė, D. Ancevičienė, N. Baniienė, K. Bulotaitė, R. Jautokaitė, D. Kolbaitė, V. Krištolaitytė, J. Mikelevičius, V. Ramonis-Ramonaitis, E. Rundzaitienė, Z. Sodeikienė, V. Stankienė, A. Trinkūnas. Pasigedome iškiliųjų vardų, kaip K. Zapkus, O. Virkau ir kt., kurie savo laimėjimais jau sodomino ne tik amerikiečių galerijas, bet ir aukštuosius šio krašto meno kritikus ir jų spaudą.

Čiurlionio galerijos patalpų kuklumas ir ribotumas, be abejo, neleidžia jauniesiems pasirodyti kaip nors naujai, originaliau, nei kitų parodų eksponatus. Bet šiemetinė paroda buvo sutvarkyta gana gerai.

Dominavo moteriškasis pasaulis — iš 14 dalyvių 4 tebuvo vyrai. Paroda buvo gana įvairi, nors daugumoje vyravo peizažas, bet netruko ir kompozicijų. Džiugu ir dėl to, kad mūsų jaunieji daugumoje stovi nuosaikais moderniojo meno plotmėje, kad nenuėjo paskui "pop", "op" ir panašius ekstremistus, kurie nespėję užgimti, numiršta, užleisdami vietą kitom gal dar trumpesniam amžiaus srovėms ir srovėlėms. Iš kitos pusės gi — veltui mūsų meno parodų lankytojai ieško naujųjų dailininkų kūryboje kokio nors ryšio ar panašumo su mūsų vidurinės kartos kūrėjais ar veteranais, kurie daugiausia atstovauja sroves, labai artimas klasišiam menui.

Vis dėlto tenka pripažinti, kad svetimų įtakų neišvengta, jos prasikiša čia vienur, čia kitur, lyg liudydamos, kad jaunieji kūrėjai dar tik formuoja savo meninį pasaulį; bet greta to užtinkama ir gana originalių prasiveržimų, kurie tiek savo kompozicijomis, tiek spalviniais deriniais verti dėmesio.

Nesileidžiant į kiekvieno jaunojo kūrėjo pasiektų laimėjimų ieškojimus ir laimėjimus, vis dėlto norėčiau prie kai kurių vardų ilgiau sustoti.

P. Aleksos kūrinys "Pirmieji" pasižymi savo konstruktyvumu, dinamiskumu, bet kartu ir paprastumu. Iš jo poros darbų tegalima pa-

sakyti, kad skulptoriaus talentą jis turi. Gaila, kad jis toks kuklus ir parodose teištato po vieną kitą darbą, Reiktų parodose pasireikšti plačiau, juk mes tiek maža turime skulptūros meno atstovų.

M. Ambrozaitienė anksčiau apsiribojusi tik tapyba, šioje parodoje pasirodė su grafikomis ir litografijomis. Jos grafika pasižymi linijų grakštumu ir geru plokštumu išbalansavimu.

D. Kolbaitės akvarelė "Gėlės ir vaisiai" atliktas pusėtinai. Nors just dar stoka drąsos ir pasitikėjimo savimi, bet ši akvarelė lyg naujas prasiveržimas į sodrius sąspalvius, liudijančius, kad jaunoji dailininkė gali būti gera tapytoja.

V. Krištolaitytė jau kitose meno parodose pasireiškusi kaip viena stipriausių mūsų moterų dailininkių, šioje parodoje atrodo lyg stabtelėjusi paslaptinių meno labirintų kryžkelėje. Kitose parodose ją matėme įvairesnę ir su geriau pasisekusiais kūriniais. V. Krištolaitytės darbai šioje parodoje yra pakankamo meninio lygio, kad reiktų išskirti iš kitų, bet iš jos buvo laukta išpūdingesnių kūrinių. Premija (jai paskirta premija už aliejinę tapybą "Figūra Nr. 2) dar toli gražu nenusako, kad tapytojas visada pasiekia laimėjimų. Žinoma, gali apsirikti ir kritikas, kaip apsirinka dailininkas ir žiūrovas.

Algirdas Trinkūnas
Jaunimas, 1965, Nr. 1

Youth, 1965, No. 1 (oil)

Z Sodeikienė

Po viso ko / Aftermath (acrylic)

Z. Sodeikienė su savo keliais įtinančiais kūriniais rodo nemažą padarytą tapyboje pažangą. Jos tapybos darbas "Po viso ko" tiek spalvinėmis gamomis, tiek techniniu atlikimu ir savita kompozicija ar tikrai nebuvo geriausias šios jaunųjų dailininkų parodos eksponatas. Tai girdėjau iš kelių vyresnės kartos dailininkų ir noriu tikėti, kad jie nebus suklydę.

Aplamai imant, tenka pripažinti, kad ir kitų jaunųjų dailininkų darbai buvo savo vietoje, tikrai gal ne tokie ryškūs, ne tiek nusisekę, kaip čia išvardintųjų, bet, spranta, kiti gali būti ir kitokios nuomonės.

Parodoje buvo išstatyta 69 darbai. Atidarymo iškilmėse paskelbta juro komisijos — V. Balukienės, V. Virkau ir Br. Prapuolenio — sprendimas:

pirmoji premija paskirta **Vidai Krištolaitytei** už aliejinę tapybą "Figūra Nr. 2"; **antroji premija** — **Kristinai Bulotaitei** už aliejų "Crescendo"; **trečioji premija** — **Juozui Mikelevičiui** už tapybą "Adelė". **Pagyrimai** skirti **P. Aleksai** už jo skulptūrą "Pirmieji", **Reginai Jautokaitei** už medžio raižinį "Fatalinis kritimas" ir **Vidai Krištolaitytei** už graviūrą "Paradoksas".

Regina Jautokaitė
Fatalinis kritimas
The fatal fall
(Linocut)

KNYGOS IR AUTORIAI

II-OJO LIETUVOS STATUTO SUKAKTIS

"Lietuvos Statutui 400 metų" — tokia antraštė kovo 26 dieną Vilniaus "Tiesa" spausdina V. Raude-liūno straipsnį apie didįjį Lietuvos teisės dokumentą.

Iš tiesų, kovo 11 d. suėjo 400 metų nuo Antrojo Lietuvos Statuto patvirtinimo. Pirmoji Lietuvos Statuto redakcija buvo priimta 1529 metais, antroji 1566, o trečioji — 1588 metais. Antrosios redakcijos priėmimo sukaktis panaudota kaip proga apskritai priminti Lietuvos Statuto reikšmę.

Straipsnio autorius kalba apie Lietuvos statutą be šio meto politinės propagandos nuspalvavimo, tad ir pradeda pareiškimu: "Įstatymų kodifikacija feodaliniame Lietuvoje yra vienas iš reikšmingiausių mūsų praeities kultūros reiškinių ir juridinės minties brandos faktų". Autorius nurodo, kad Lietuvos Statutas turėjo įtakos visų kaimyninių kraštų teisės išsivystyme: vokiškoj Prūsijoje, Lenkijoje, Maskvoje, Latvijoje, Estijoje ir ypač Ukrainoje. "Netgi prijungus Lietuvą prie Rusijos, Statutas buvo palikęs galioti, ir tik 1840 metų birželio 25 d. caro įsaku jis buvo pakeistas bendrais Rusijos imperijos įstatymais."

Tas priminimas išryškina skirtumą tarp carų (Kotrynos II, Aleksandro I, Mikalojaus I) ir bolševikų (Stalino) skubėjimo naikinti Lietuvos savaimingumo pėdsakus. Carai savus įstatymus Lietuvai primetė tik po puspenkto dešimtmečio nuo užėmimo, o 1940 metais jau po puspenkto mėnesio įsakas iš Kremliaus primetė Lietuvai komunistų (RSFSR) kodeksus...

Pastebėjęs, kad pačių lietuvių Statutas tyrinėtus palyginti mažai; autorius nurodo, kad šiuo metu toj srityj gana veiklūs gūdai: 1960 metais Minske esanti išleista Pirmojo Statuto mokslinė kritinė laida (sunku pasakyti, kiek ten mokslo ir kiek partinės propagandos, bet reikia pastebėti, kad Trečiojo Statuto mokslinė laida buvo išleista Lietuvos Nepriklausomybės laikais — (1928 m.), o dabar, Antrojo Statuto 400 metų sukakties proga, esą "Minskas ruošia visasąjunginę mokslininkų konferenciją..."

Autorius siūlo, kad "Vilnius gi galėtų šia proga išleisti naujai paruoštą jo (Antrojo Statuto) autentišką tekstą, kurio taip seniai pasigendama mokslinėje literatūroje."

Straipsnyje nurodoma, kad Antrojo (sukaktuvinio) statuto yra žinomi tik 24 rankraštiniai egzemplioriai: 5 rusų kalba, 18 — lankų kalba, vienas — lotynų kalba. Šis lotyniškas egzempliorius saugomas Vroclavo (buv. Breslau) bibliotekoje,

Lenkijoje. Prie straipsnio pridėta vieno puslapio nuotrauka iš to lotyniškojo teksto (E.).

Estų žurnalas "Vaba Eesti" pridėjo sąrašą knygų, kurių tarpe yra visa eilė anglų kalba veikalų, liečiančių estų tautą, jos kovas dėl laisvės, kultūrą ir literatūrą. Norėdami patarnauti savo skaitytojams, besidomintiems bendro likimo tauta, paduodame čia keliolika vardų.

Estonia the Forgotten Nation — Price \$0.60; F. Kraav, The Partisans, Fiction — \$1.75; Prof. A. Voobus, The Communist Menace — \$1.10; Prof. A. Voobus, The Threat of Communism — \$0.50; V. Saks, Aestii — \$10.30; Yearbook of the Estonian Learning Society in America III — \$1.65; E. Nodel, Estonia — Nation on the Anvil — \$5.20; A. Berzins, The Unpunished Crime (liečia visas tris Baltijos tautas) — \$6.00; Felix J. Oinas, Estonian General Reader — \$25; Ants Oras, Estonian Literary Reader — \$4.25; Picturesque Estonia — \$5.70; Narda Onyx, Water, World and Weissmueller — \$6.20. (Pastaroji knyga — apie tarzano vaidintoją — galima gauti LD administracijoje).

Lituanus

Lituanus, metų ketvirčiais išeinančio žurnalo anglų kalba, vajaus komitetas išleido atsišaukimą spaudai. Pritardami jo mintims, pasidaliname ir su LD skaitytojais.

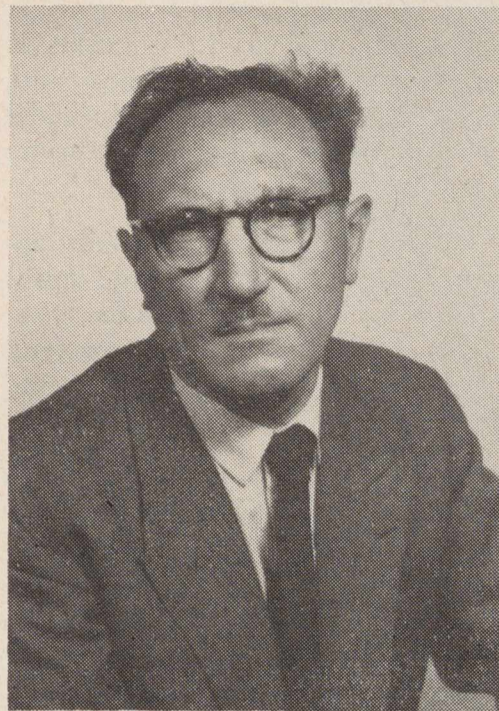
Jau vienuolika metų angliškai leidžiamas LITUANUS skelbia ir kelia Lietuvos reikalus svetimtaučiu tarpe. Iš karto Lituanus buvo leidžiamas mums įprasto žurnalo formato, paskutiniaisiais metais jis pakeistas į knygini (5½x8½ i.), esti iki 90 psl. talpos, iliustruojamas mūsų šiuolaikinio meno darbų pavyzdžiais. Spausdinama 6500 egz. Jį skaito daugelis lietuvių ir kitataučių, kuriems Lituanus siuntinėjamas nemokamai. Jo vyr. redaktorius yra T. Remeikis, į redakcinę kolegiją įeina J. Balys, L. Dambriūnas, J. Gimbutas, J. Girnius, V. Trumpa, I. Užgiris, B. Vaškelis, P. Zundė; meninė priežiūra dail. A. Kurausko; techninis red. Z. Morkūnas; kiti redakcijos nariai: Z. Dūdėnas, D. Lukas, G. Procuta ir A. Skirmuntas.

Pasinaudojant Jaunimo Metų spaudos mėnesio proga, skelbiamas Lituanus prenumeratos ir aukų vąjus. Vajaus tikslas surinkti 12,000 dolerių užtikrinti sekančių metų Lituanus leidimą. Prašomi siųsti prenumeratas, pavardes ir adresus galinčių užsiprenumeruoti; kreipiamasi į organizacijų valdybas paramos lėšomis — kolektyvine auka.

Atsišaukimas baigiamas šiais žodžiais: "Užtikrinkime lietuviškųjų siekių skelbimą svetimtaučiu inteligentijai ir ateityje. Parodykime užsieniečiams, kad esame gyva tauta, turinti vertingą kultūrą, garbingą praeitį, šiuo metu kenčianti skaudžią nelaimę".

Kreipimasis vertas konkretaus dėmesio (r.)

Šiame numeryje

Pr. Dom. Girdžius

Visuomet labai malonu pristatyti naują autorių. Nieko nepaprasto, kad jauni rašytojai ateina iš atžalyno. Taip ir turi būti. Bet būna ir kitaip: kartkartėmis pasirodo čia vienas, čia kitas naujas rašto žmogus, ateinąs iš visai kitos profesijos, iš ilgo ieškojimo ir gyvenimo patyrimo. Kaip pavyzdį, galime paminėti Nepriklausomoje Lietuvoje iš kariškių luomo atėjusį Fabijoną Neveravičių iš karto su stambiu romanu. Štai tik prieš metus su stipriu poezijos rinkiniu debiutavo vienas žymiausių mūsų filosofų — profesorius dr. Antanas Maceina (slapyvardis — A. Jasmantas), kurio poezijos rinkinys rankraštyje, tiesa, iš rankų į rankas ėjo jau nuo 1942 metų.

Čia pristatomas Pr. Dom. Girdžius mūsų spaudoje pasirodė prieš porą metų 1964 m. lapkr. mėn. "Aiduose" išspausdindamas beletristikos dalyką, vardu "Ant Varoškalinio". Senokai mūsų literatūroje bebūta dėmesio vertų staigmenų, išskyrus gal prieš porą metų "išdygusį" Al. N. Dičpetrį. (Europos Lietuvių, Lietuvių Dienose, Margutyje). Pr. Dom. Girdžiaus beletristinis dalykas savo modernumu pralenkia daugelį iki šiol regėtų bandymų ir rodo autoriaus naują, drąsų, pilną

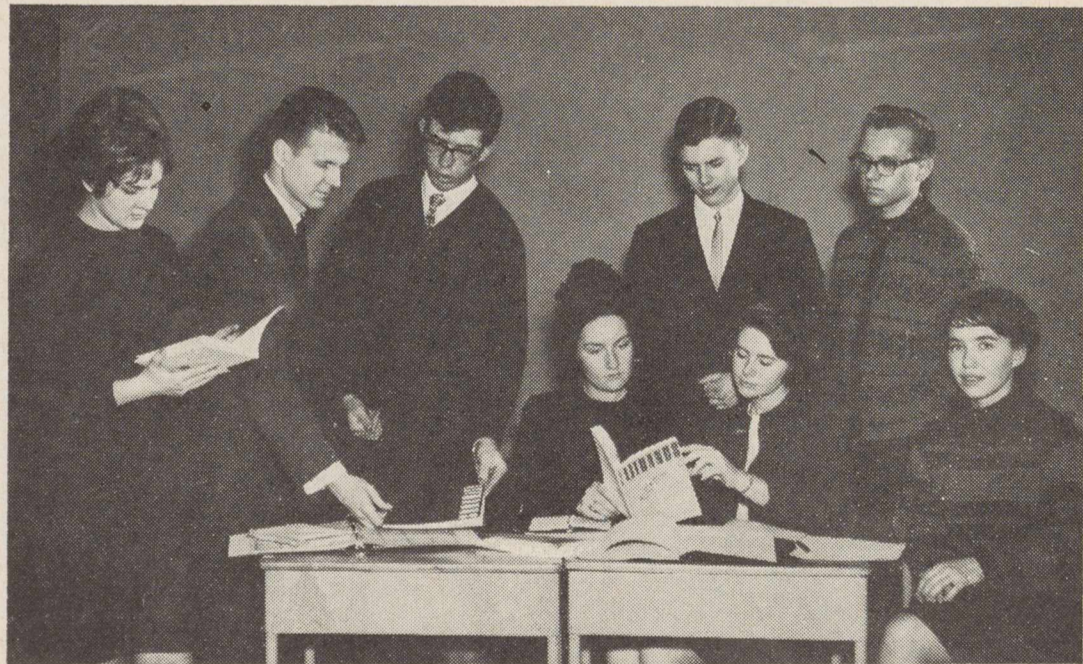
ekstravagancijos ir literatūrinių polekių stilių.

Nemažiau šokiruojantys yra ir jo eilėraščiai, kurių Paryžiaus temomis yra gavusi LD redakcija. Tai gali pastebėti ir pats skaitytojas iš šiamo numery 9 psl. dedamo ciklo. (Anksčiau esame spausdinę porą eil. iš to paties ciklo ir vieną beletristikos dalyką iš rinkinio rankraštyje "Perdžiūvę vėputiniai"; taip pat neužmirštinas ir jo LD žurnale spausdintas stilingas straipsnis apie K. Donelaičių). Jo poezija tolokai nuo konvencionaliųjų normų, žodynas vietomis grubokas, gyvenimiškai natūralus, bet svarbiausia, — šviežias, išreikštas savitai, pasakytas nebanaliai, persunktas paryžietišku "šarmu".

Pats Pr. Dom. Girdžius yra gyvenimo mėtytas ir vėtytas žmogus — Aisčio, Vaičiulaičio, Brazdžionio V. D. universitete studijų meto lotynistas, vėliau buvęs gimnazijos mokytoju, direktorium, o vėliau, karo metais, gyvenęs Paryžiuje — Marshalo plano organizacijos tarnautojas. Bet ir po to viso (šiuo metu gyvena Kanadoje), didžiausiu poetu jis ir šiais laikais tebelaiko Horacijų, geriausių kaimynų — tylųjį Antaną Giedrių, o dvasios tėvu — jėzuitą iš jėzuitų — Tėvą Kubilių. Pagonio mokytojo mokinys, išaugęs krikščioniškos kultūros dirvoj, nebeadoruoja, kaip jo maestro, šių dienų pagonybės, bet šaižiu žodžiu ją drasko, nepagailėdamas nei ironijos, nei sarkazmo, blaško ją, kaip perdžiūvusius vėputinių krūvų.

Baimė persekioja...

Rusų rašytojus, kurie norėjo tarti laisvą žodį, pačių rusų komunistų teismas nuteisė kalėjimu Sibire (Andrej Siniavskis, Julij Daniljus). Kai kam pavyko pasiekti užsienį su teise niekad nebegrįžti į sovietinį rojų (V. Tarsis; žiūr. jo romaną LD žurnale). Tai nedrausmingieji, savo raštus iššmugeliavę į užsienį. Bet ir patys patikėtiniai bei numylėtiniai nebevingia kiek tiesesnio žodžio, radę būdą komunizmo blogybėms kelti, kaltinant "asmenybės kultą" (Staliną). Dabar jis kaltas, kad siautė teroras, kad veikė koncentracijos stovyklos,

Lituanus vajaus centrinis komitetas (iš kairės): O. Šukelytė, A. Lukas, V. Juodvalkis, C. Bačinskaitė, G. Bielskus, J. Juozevičiūtė, V. Misiulis, R. Kviklytė (Nuotraukoje trūksta O. Užgirytės, L. Skaivalo).

Central committee of the fund drive for the Lith. quarterly Lituanus.

Foto V. Noreika

kad be teismo čeka šaudė žmones (Pagaliau — kas iš to, kad ir su komunistiniu teismu!). Mums Stano valdymas, kaip ir visas komunistų teroras žinomas, ir čia nieko naujo, bet įdomu, kad tai "pamato" ir apie tai kalba patys komunistai. Tokio teroro bime labai charakteringai apdainuoja partijos globotinis ir lepūnėlis — poetas Eugenijus Evtušenko savo eilėraštyje "Baimė", kurį išspausdino Lietuvos komunistinio jaunimo laikraštis (vertė J. Jakštas).

BAIMĖ

Merdi baimė Rusioj mano, tartum šmėkla dienu nebylių, tik šventorių, sakytum senė, dar kai kur prašo grašių kelių.

Aš prisimenu vėliai ir vėliai — kurstė ją rūmų melas šlykštus. Baimė šliaužė visur kaip šešėliai, į visus įsibrovė aukštus.

Net ir tuos, kas dar laikės atokiai, prijaukino ir privertė klaupt. Kur turėjom tylėt — šaukt išmokė ir tylėt — kur turėjome šaukt.

O, kaip šiandien toli tai nuo mūsų. Pagalvoti net keista dabar, jog drebėjom, kad kas neįskųstų, ar išgirdę nelauktą "bar-bar".

Kas tada nebijojo kalbėti su žmona ar su užsieniečiu? Na, ir baimė po žygių sėdėti, kai tik tu ir tylą už pečių?

Tai nebuvo ištižes baikštumas. Vesdami su savim ir kitus, su padangėmis Čkalovai grūmės, ir Stachanovai grėžė klodus.

Nebijojom statyti per pūgą, mūšiuos žaidėme su mirtimi, bet ne kartą tikrai pabūgom kalbėt su pačiais savimi.

Merdi baimė Rusioj mano, ir, žiūrėkit, neblogo be jos žmogui, kurs ne plakatuos gyvena; kyla miestai nauji ant vejės.

Mūsų nieks į purvus nesumynė, ir temato, tegirdi visi — nugalėjus baimę, tėvynė šiandie priešams kaip niekad baisi.

Šviesią baimę matau savo žemėj: baimę degti širdim ne visa, neteisybe idėjas pažemint, kurios mums — švenčiausia tiesa,

baimę girtis, prarasti gėdą, baimę žodžiais ne savo kalbėt, baimę niekad kitais netikėti ir be saiko savim patikėt.

Ir kai veržias šie žodžiai savaime, kai skubiai juos užrašo ranka, aš jaučiu tik vienintelę baimę, kad kalbu dar nepilna jėga.

Ar reikia komentarų? Norisi tik pridurti, kad autorius teisingai galė pastebėti, kad baimė neišnykusi ir dabar; ir dabar jis bijas, kad galys dar nepilnu balsu šlovinti partiją. O jei partijos pilnu balsu nepašlovinsi, bus tas pats, kas buvo ir prie Stalino. Juk šlovingoji partija ta pati.

S. Valaitis

"L. DIENŲ" LEIDYKLOS K N Y G O S

A. Radžius

PAUKŠČIŲ TAKAS

P. Jurkaus pieštas viršelis.
Kaina \$150

Alfonsas Gričius

PAŽADINTI SFINKSAI

Poezija
Kaina \$1.50

Nerimos Narutės

RELIKVIJOS

Kaina \$2.

Bernardo Brazdžionio

poezijos rinkinys

VIDUDIENIO SODAI

Už šį rinkinį paskirta "Aidų"
literatūros premija.

Dail. T. Valiaus pieštas viršelis.
Kaina 4 dol.

Ignas Šeinius

VYSKUPAS IR VELNIAS

Apysakos
Viršelį piešė A. Korsakaitė
Kaina \$3.00

Be to, galima gauti
kitų leidyklų leidiniai:

M. Gimbutienės, **Balts**. \$6.95.
Dr. J. Končius, **Vytautas the Great**
Minkštasis viršeliais \$3, kietais \$4.
B. Armonienė-A. Nasvytis, **Leave**
Your Tears in Moscow. \$3.95.
Lietuvių-Anglų kalbų žodynas. \$5.
Anglų-Lietuvių k. žodynas. \$6.
Lietuvių kalbos vadovas. \$4.00

"Lietuvių Dienų" Leidykla
4364 Sunset Blvd., Hollywood, Calif.
90029

Atvykus į Kaliforniją, kviečiame į BEACON MOTOR HOTEL

Arti prie
Beach, Westwood, Beverly Hills
& Hollywood
3020 Wilshire Blvd. Santa Monica,
California
EXbruck 4-9144 EX 4-2986
Mrs. A. Lukšis — Owner and Mgr.

KAS TIK TURI GERĄ SKONĮ,
VISKĄ PERKA PAS LIEPONĮ.

LIETUVIŲ PREKYBOS NAMAI Furniture Center, Inc.

Vietinių ir importuotų baldų prekyba.

Baldai siunčiami į visą Ameriką ir už jos ribų.

MARQUETTE PARKE
6211-6219 So. Western Ave. PProspect 8-5875
CHICAGO, ILLINOIS

Edward Bros. Colonial Mortuary

1000 Venice Blvd. Richmond 9-8281

Lietuvis Laidotuvių
Patarėjas
**ADOLPH
CASPER**

Namų Telefonas
284 - 6489

CRANE SAVINGS & LOAN ASS'N

B. R. PIETKIEWICH,
President

2555 W. 47 th St., Chicago 32, Ill.

P. V. RAULINAITIS

Real Estate-Insurance-Tax Returns
Notaro darbai; namų ir automobilių
apdraudos; mokesčių apskaičiavimas;
tarpininkavimas namus perkant ir
parduodant; dokumentų vertimas.

NO 2-5433, Los Angeles 27, Calif.
Res.: 1972½ N. Commonvealth Ave.

CLEM'S POLSKIE DELI

★ Specializing in home made
fresh and Smoked Polish Sausage,
fancy groceries and choice meats.
★ Featuring Imported Polish
hams, beer, wine and groceries.

NOW

Daily from our own new
BAKERY-KITCHEN
a variety of Polish pastries and
other home made delicacies.

IT's CLEM'S
3002 W. Florence Ave., Los Angeles
759-5058

DIVIDENDAI MOKAMI KAS 90
DIENŲ ANT VISŲ TAUPYMO
SĄSKAITŲ
TAIP

TAUPYDAMI PAS MUS, JŪS GA-
LITE PASIRINKTI TAUPYMO RŪ-
ŠĮ, KURI JUMS PATOGIAUSIA...
TAI NEDELSDAMI PASIŪSKITE
ČEKĮ DABAR.

DIVIDENDAI
PASIUNČIAMSI
KAS ¼ METŲ
UŽ
INVESTMENTUS

TAUPYMO SĄSKAITOS IKI
\$10,000 APDRAUSTOS F.S.L.I.
IŠTAIGOSE.

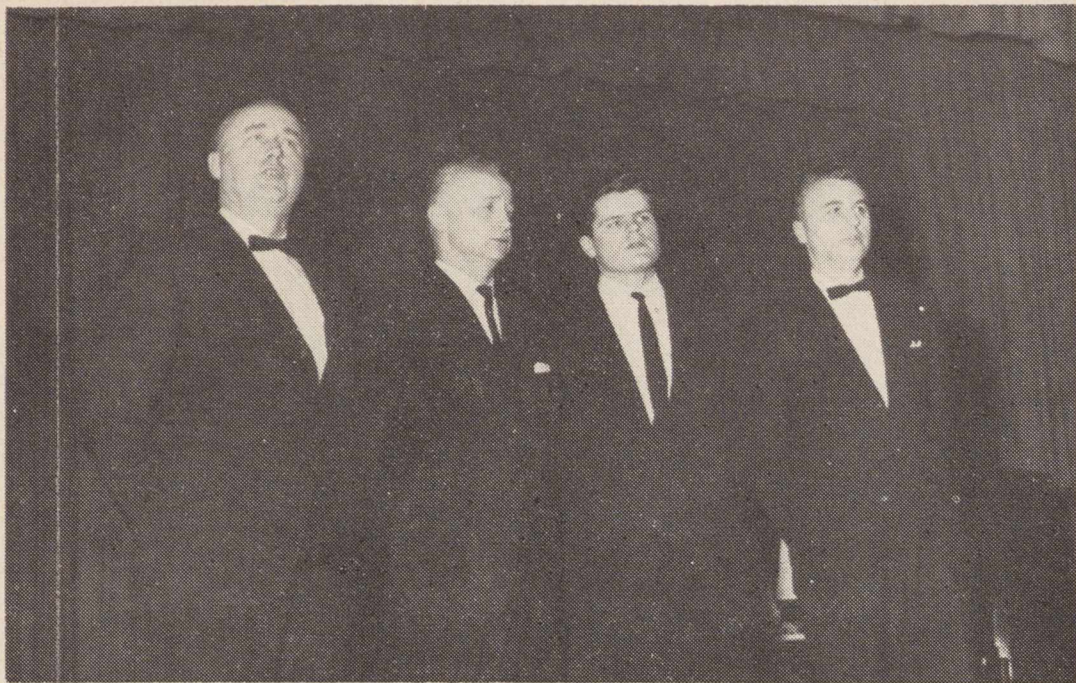
ST. ANTHONY SAVINGS & LOAN ASSN.

1447 So. 49th Court
Cicero, Illinois 60650

JUOZAS F. GRIBAUŠKAS
sekretorius

Tel.: 656-6330 ir 242-4395

"Tėvynės prisiminimų" radijo valandos 15 metų sukakties minėjime dainuoja kvartetas: J. R. Simanavičius (radijo val. vedėjas), Vladas Simanavičius, J. Laurinavičius, Algis Simanavičius.

During the fifteenth anniversary program of the "Memories of Lithuania" radio program, Toronto, Ont., Canada.

"TĖVYNĖS PRISIMINIMAI" ORO BANGOMIS...

Kanados lietuviškoji radijo valanda "Tėvynės prisiminimai", vadovaujama J. R. Simanavičiaus, sausio 29 d. Toronte, Priskėlimo parapijos salėj, atšventė 15 metų gyvavimo sukaktį.

J. R. Simanavičius buvo pirmasis Kanadoje, kuris ėmėsi drąsaus žygio — prasiveržti su lietuvišku žodžiu, lietuviška daina ir muzika į Kanados radijo bangas. Kitos radijo valandos — kūrėsi ir vėl išnykdavo, gi J. R. Simanavičiaus "Tėvynės prisiminimai" ligi šiol tebevykdo prisiimtas pareigas lietuvių palaikyti svetur.

Pirma "Tėvynės prisiminimų" radijo valanda pravesta 1951 m. sausio 28 d. per radijo stotį St. Catherine mieste, nes Toronto stotys buvo per brangios. Po ketverių metų teko kraustyti į Bramptoną ir tik paskiau kurį laiką buvo įmanoma lietuvišką žodį skleisti iš Toronto, pirma iš vienos, paskui iš kitos stoties, kol radijo vadovybė išbraukė visas ne anglų kalbas iš programų. Tada jau "Tėvynės prisiminimų" valandai teko kraustyti į tradicinę

laisvės šalį — į JAV-bes, kur ji perduodama iš Niagara Falls.

Ypač dabar, kada programa perduodama iš tolokai esančios stoties, nelengvas uždavinys tokią radijo valandą vesti ir ją išlaikyti. Žiemą ar vasarą, nežiūrint sniego pūgų nei vasaros liūčių, vedėjui reikia kiekvieną sekmadienį ten nuvykti laiku, nepavėluojant, kad mes, klausytojai, reguliariai ir patogiai galėtume sau klausytis lietuviško žodžio, savos muzikos, dainų, žinių...

Minėjimo oficialią dalį pravedė "T. p." bendradarbis (politinių žinių tiekėjas) Jonas Matulionis. Buvo kalbų ir sveikinimų — sveikino gen. konsulas dr. J. Žmuidzinas, KLB vald. pirm. A. Rinkūnas, LB Toronto apyl. pirm. A. Kuolas ir "Tėviškės žiburių" red. dr. kun. P. Gaida.

Meninėje dalyje dalyvavo sol. Algis Simanavičius ir Laima Mačionienė, o taip pat pats "T. p." vadovas J. R. Simanavičius. Duete girdėjome D. Augaitytę ir V. Simanavičienę-Laurinavičienę, gi tam mo-

mentui atžymėti sudarytame kvartete — Vladą, Algį ir Joną-Robertą Simanavičius ir J. Laurinavičių, kurie atliko ispanišką "Onytę" ir B. Budriūno "Tėviškėlę"; ypač pastaroji dėl subtilaus skambėjimo ir gražaus atlikimo susilaukė karšto publikos plojimo. Visiems akompo-

D. Augaitytė ir V. Laurinavičienė.

Algis Simanavičius.

navo vietinė puiki pianistė D. Skrinkskaitė.

Ištvermės vedėjui ir gero vėjo ir ateityje lietuviškam žodžiui oro bangomis! Pr. Alšėnas

Iš "Tėvynės prisiminimų" radijo valandos sukakties minėjimo Toronte. Prie pirmjoo stalo matyti: K. K. B. pirm. A. Rinkūnas, gen. konsulas dr. J. Žmuidzinas su žmona, ir kt.

Guests at the anniversary Lithuanian radio's program in Toronto.

Visos foto S. Dapkaus

Londono lietuvių moterų šalpos draugija "Dainava"

I eil. (iš kairės): A. Kijanovic, Ž. Matukienė, R. Girėnienė, P. Nenortienė ir R. Alkienė;

II eil.: M. Varkalienė, R. Petrušaitytė, išd., D. Piščikienė, sekr., B. Daunorienė, pirm., S. Balickienė, E. Vilčinskienė;

III eil.: M. Kleizienė, K. Noreikienė, J. Baublienė, E. Glatkauskienė, A. Varkalaitė, J. Kerienė, E. Bliudžiūtė, S. Ruseckienė, D. Briedienė.

Jau keliolika metų Londone, Anglijoje, tyliai, bet didelį šalpos darbą atlieka Liet. Moterų šalpos draugija "Dainava".

Pagrindinis dainaviečių pajamų šaltinis — pajamos iš jų rengiamų tradicinių balių ir kalėdmio bazaro. Tiek balius, tiek bazarus jos rengia vieno tikslo vedamos: surinkti lėšų ir vėliau atiduoti tiems, kurie daugiausia pašalpos reikalingi. Šalpos nėra didelės medžiaginės reikšmės, bet jos suteikia džiaugsmą, kada vargan patekusių jaučia, kad nėra pamirštas savųjų. Pirmiausia dainavietės šelpia senelius, ligonius, kalinius. Jos taip pat savo kukliomis aukomis prisideda ir prie lietuvių išlaikymo darbo.

Lithuanian Women's relief organization "Dainava" of London, England.

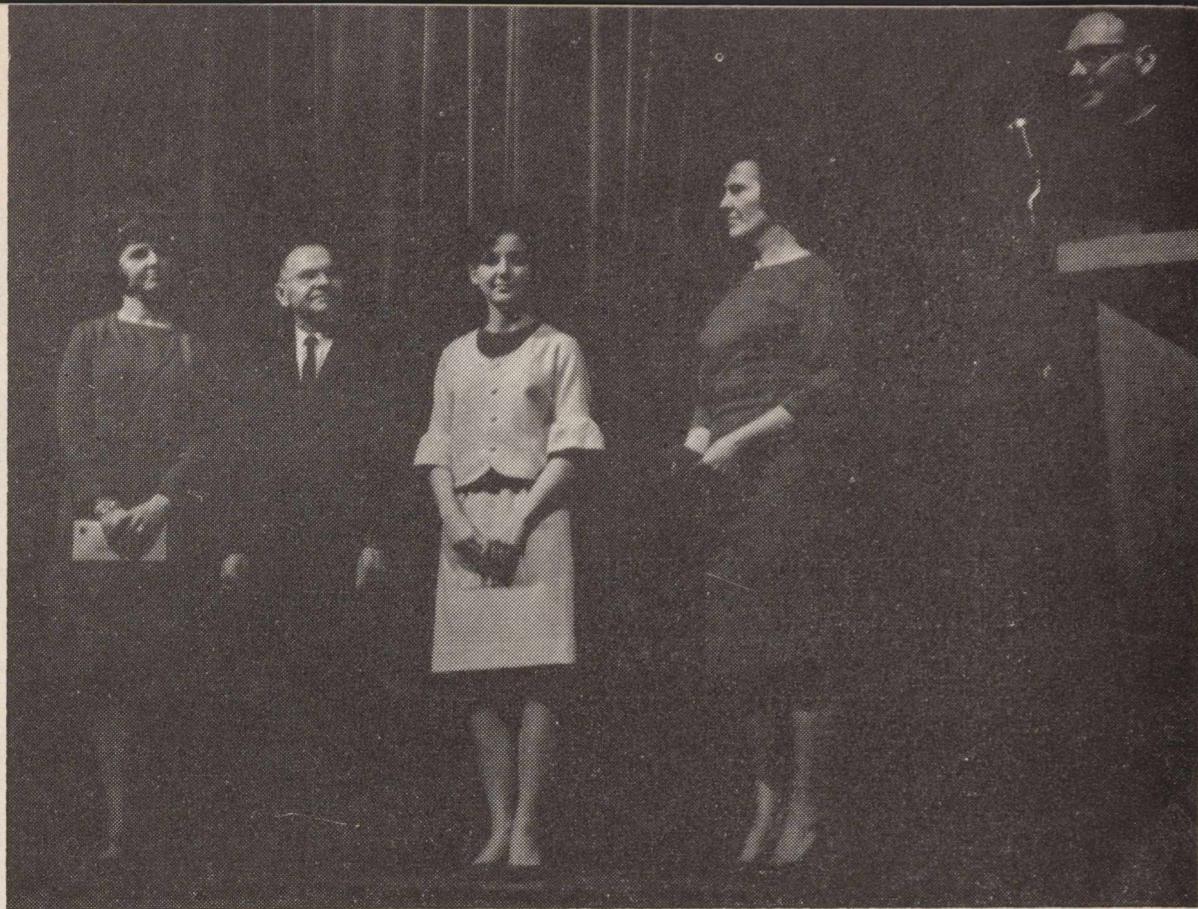

JAUNIMO METŲ ŽENKLE

"Laiškų Lietuviams" straipsnio konkurso premijų įteikimas kovo 12 d. Chicagos Jaunimo Centre. Kairėj: kalba LL red. K. Trimakas, SJ; stovi Jurgaitienė, paėmusi savo dukters Viktorės laimėtą jaunimo III premiją, A. Gylytė iš Chicagos, laimėjusi jaunimo II premiją, mecenatas V. Kuliešius, LL technikinė red. B. Bulotaitė.

Kitas premijas laimėjo: Sesuo M. Jurgita iš Putnamo — suaugusių I premiją, R. Rastonytė iš Providence, R. I. — jaunimo I premiją, ir M. Landas iš Vasario 16 gimnazijos Vokietijoje — jaunimo IV premiją.

Presentation of prizes to the winners of the "Laiškai Lietuviams" (Letters to Lithuanians) magazine's competition.

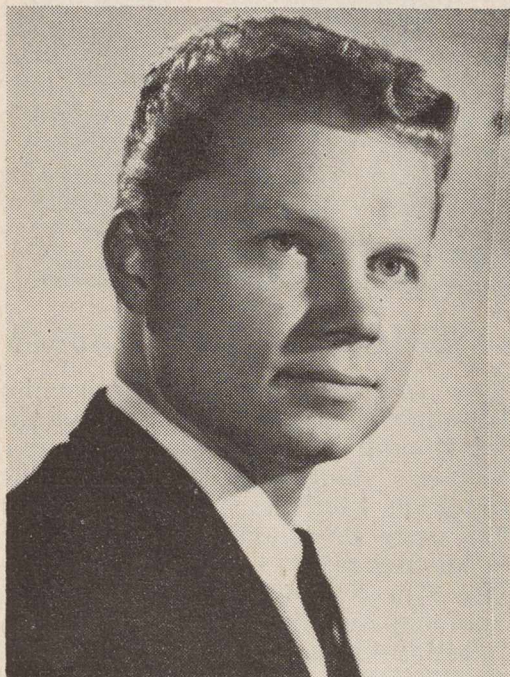
AUSTRALIJOS JAUNIMAS RENGIASI Į KONGRESĄ

Paskelbus Jaunimo Metus ir Pasaulio Lietuvių Jaunimo Kongresą, ne vien Sydnejaus, bet ir visos Australijos lietuviškasis jaunimas suskato entuziastingai veikti. Suorganizuotas ALB Jaunimo Kongreso Centrinis Komitetas, kuriam pirmininkauja veiklus ir energingas Romas Cibas, Jr. Šio komiteto svarbiausias uždavinys — parūpinti pakankamai lėšų Australijos lietuvių

tė stud. Ramunė Zinkutė. R. Zinkutė jau kelinti metai yra uoli visuomenininkė, savaitgalio mokyklos mokytoja, skautų veikėja.

Švenčiant šv. Kazimierą, minėjimo koncerte (kovo 5 d.) ir pamaldose bei Kaziuko Mugėje (kovo 6 d.) vieningai dalyvavo organizuotasis jaunimas — skautai ir ateitininkai.

Ir pastarųjų parengimų pajamos taip pat eina į Australijos lietuviško jaunimo išdą. Jį paremia pajamos iš kitų jaunimo (pramoginių) parengimų. Visi dirba, kad kuo daugiau atstovų galėtų vykti į kongresą.

Romas Cibas, Jr.

Ramunė Zinkutė

jaunimo atstovams vykti į PLJ kongresą. Jaunimas ryžtasi tas lėšas telkti ne išmaldos, ne aukos būdu, bet savo darbais — parengimais, suvažiavimais ir pn. Jau šių metų pradžioje sušauktas Sydnejuje Australijos Jaunimo Kongresas (sausio 2-8 d. d.) ir Australijos Lietuvių Studentų suvažiavimas. Visos jų pajamos skirtos vykstantiems į PLJ kongresą Chicagoje.

Sausio 30 d. Sydney Moksleiviai Ateitininkai ir Wollongongo Liet. apyl. valdyba surengė tradicinę Jūro Dieną Corrimal pajūryje. Vasario 16-tos minėjimą surengė A. L. Jaunimo kongreso centrinis komitetas. Įdomią, gerai paruoštą paskaitą "Mes norime laisvės Lietuvai" skai-

Nors Australijos lietuviškam jaunimui tarpti savo tautos kultūroje sąlygos yra daug nepalankesnės negu kitų kraštų liet. jaunimui (dėl negausios lietuvių bendruomenės, dėl to, kad Australijos valdžia neleidžia turėti savo tautinių mokyklų ir pan.), jis stengiasi išsilaikyti viename lygyje su kitų kraštų lietuviškuoju jaunimu ir turi daug tautinio entuziazmo (M. Sl.).

GERIAUSIA BUENOS AIRES MOKINĖ — LIETUVAITĖ

"Bolsa de Comercio" Fondas Buenos mieste pernai metų gale darė atranką geriausių mokinių, kuriems apdovanojo įvairiomis premijomis. Visų geriausia mokine pripažinta lietuvaitė Zulema Beatričė Liutkevičiūtė. Ji baigė komercinę gimnaziją aukščiausiais pažymiais per visus 5 metus — 99,91. Dovanų ji gavo aukso įrašą, aukso medalį ir daugiau kaip pusę milijono pezų studijoms universitete (po 10.000 mėnesiui penkiems metams). 1965 m. gruodžio 22 d. dr. Alfredo Vercelli, Buenos Aires Biržos Stipendijų Fondo sekretorius iškilmingame akte įteikė Beatričei dovanas (žiūr. nuotrauką dešinėje).

Be to, Beatričei dar teko "Juridico Contable" medalis, Angela Bernasconi vardo pirmoji premija ir daugelis kitų geriausiems mokiniams teikiamų dovanų.

Beatričė yra gimusi 1948 metais. Visa Argentinos spauda apie ją rašė, paymėdama, kad geriausia mokinė yra lietuvių tėvų duktė.

Po Prekybos Rūmų premijų iškilmingo akto į namus Beatričę palaidėjo mokslo draugai, kurie su ja ir tėvais nusifotografavo. Foto nuotrauk. (apačioje) sėdi tėvai: Kazimieras ir Ona Jackūnaitė Liutkevičiai; stovi stud. Rikardas Rudis, Beatričė, A. L. Centro Tautinio Ansamblio dainų mokytoja Ona

Gudliauskaitė Ožinskienė, ALC ansamblio dalyvė abiturienė Veronika Žiukaitė ir ALC ansamblio dalyvis industrinės gimn. mokinys Juozas Pulikas. (Abi nuotraukos P. Ožinsko.)

Z. Beatričei Liutkevičiūtei įteikia dovaną ir sveikina A. Vercelli, stipendijų fondo sekretorius.

Z. B. Liutkevičiūtė su tėvais ir draugais
Z. B. Liutkevičiūtė with her parents and friends.

VEIDAI IR VAIZDAI

(ILIUSTRUOTA KRONIKA)

ŽMONĖS, DATOS IR DARBAI

LIETUVIŲ DIENOS

Balandis

1966

LD GARBĖS PRENUMERATORIAI

Kun. V. Pavalkis, San Jose, Calif. — \$10; A. L. Lapinskas, Chicago, Ill. — \$10.

LD PAREMTI AUKŲ ATSIUNTĖ

Mnsgr. P. Juras, Lawrence, Mass. — 10; Kun. V. Pavalkis, San Jose, Calif. — 10; Kun. J. Dakin, Chicago, Wash. — 4; J. Girevičius, St. Catherine, Canada — 3; J. Bieliūnas, Maracay, Venezuela — 2; J. Kuprėnas, Washington, D. C. — 2; L. Balsys, Don Mills, Canada — 1.

Visiems geriesiems spaudos rėmėjams administracija širdingai dėkoja.

Metai baigia įpusėti, bet yra dar skaitytojų, kurie nespėjo atsiųsti atnaujintos prenumeratos pinigų. Administracija prašo visus skolininkus: būkite tokie malonūs, nelaukdami atskiro paraginimo, kurie tik paskaitysite šias eilutes, tuojau atsilyginti.

— Los Angeles lietuvių kolonijoje išaugęs solistas baritonas Rimtautas Dabšys pakviestas III Dainų šventės programoje atlikti solo partiją B. Budriūno kantatoje "Tėviškės namai". Soprano solo dainuos čekagiškė solistė Dana Stankaitytė.

— Gegužės 22 d. matysime jaunos dailininkės Jinos Leškienės darbų parodą, kurią rengia L. A. Atėitininkai sendraugiai Šv. Kazimiero parapijos salėje.

— Philadelphiaus Lietuvių Tautinis Ansambelis gegužės mėn. 14 d. Neptūno salėje ruošia koncertą, kuriame bus atlikta komp. Broniaus Budriūno parašyta kantata "Tėviškės namai". Solo partijas atliks I. Stankūnaitė ir L. Stukas. Ansamblių labai pageidauja, kad kantatai diriguoti atvyktų pats kompozitorius Budriūnas. Ansamblio vadovas Leonas Kaulinis kreipdamasis į Budriūną ansamblio vardu, tarp kito ko, rašo: "Ansamblių didžiuojasi, turėdami progos išpildyti vieną sunkokai paruošiamų, rimtų muzikinių kūrinių, gėrisi ir stebisi Jūsų kūrybiniais polėkais ir prašo mane, kad aš Jus pakviėčiau į mūsų koncertą kaip garbės svečią, ar, jei sutiktumėt, kantatai padiriguoti." Toliau L. Kaulinis dėsto: "Rašiau laišką Dainų šventės komitetui, muotyvuodamas, kad Jūs atvykimas būtinas ne vien mūsų ansambliui, bet kad ta pačia proga Jūs galėtumėt aplankyti ir kitus New Yorko apylinkės chorus, kaip Rūtos ansamblį, Mamaičio, Strolios ir kt. chorus".

— Janinai Konaukaitei, besiruošiančiai aukštesniai laipsniui Berkeley universitete (Calif.), yra paskirta svetimų kalbų stipendija 1966-67 akademiniams metams. Studijų sritis, kuriai skirta stipendija, yra lingvistika, o svetima kalba — lietuvių. Tai bene pirmas atsitikimas, kad Amerikoje duodama stipendija už lietuvių kalbos studijas.

PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO KONGRESO

tikslai — pasaulio lietuvių jaunimo subūrimas, jaunosios kartos pasiektų laimėjimų pristatymas, demonstracija lietuvių visuomenei ir kitiems (II Dainų šventė, Miss Lithuania rinkimai...) ateities Lietuvos reikalų gynėjų ugdymas su įdomia kongreso programa, specialiais kursais, stovyklomis ir draugysčių užmezgimu, kartu dirbant, šokant ir dainuojant.

□
Kongreso tema Australijos "Mūsų Pastogė" rašė: "Kongreso didybė yra skaičiuose, masėse. Tie patys jaunuoliai, jame dalyvavę, pamatys, kad lietuviai nėra tik tie, kuriuos jie kasdien susitinka savo gyvenamoj aplinkoj, bet jų yra daug. Ir tas palieka įspūdį, kokio nenusakys žodžiais. Kongresas nėra konferencija, kur svarstomos programoje pateiktos problemos, bet kongresas yra gaisras, kuris uždega jausmus ir tirpdo abejones. Šia prasme ir turėtų būti mūsų visų pagrindinis rūpestis, ne kas Kongrese Australijos lietuvių jaunimą atstovaus, bet kiek jaunuolių jame dalyvaus". Ta pati mintis tinka ir kitų kraštų jaunimui. (Apie Australijos jaunimo rengiamą kongresui žiūr. šio nr. 19 psl.).

□
Komitetas rūpinasi, kad jaunimo kongresas ir II Dainų šventė būtų pagarsinta ir amerikiečių spaudoje. Į amerikiečių spaudos komisiją aktyviai įsijungė eilė jaunų akademikų ir studentų. "Chicago American" redaktorius S. Pieža labai pritardamas sumanymams—Miss Lithuania rinkimams, JAV prezidento dukros su jos sužadėtinium Pat Nugent pakvietimui,— pasiūlė temas straipsniams, kuriuos bus galima praveisti JAV spaudoje. Mezgamai ryšiai su Chicagos televizijos ir radijo stotimis, kad šie įvykiai būtų pastebėti ir kitiems parodyti.

□
Viename iš garsiausių Chicagos viešbučių — Conrad Hilton Hotel—ruošiamas lietuvių foto menininko, neseniai tragiškai žuvusio, Vytauto Valaičio foto paroda.

□
Nelengva bus atvykti į kongresą iš Pietų Amerikos ar Vokietijos. Daroma pastangų surinkti lėšų jų atstovų kelionei apmokėti. Kanados Lietuvių Bendruomenė per dr. Sungailą praneša, kad jie pasižada surinkti \$5,000 atvežimui liet. jaunimo iš P. Amerikos. Alto pirm. A. Rudis pažadėjo apmokėti kelionę vienam jaunuoliui iš Brazilijos. Chicagos Lietuvių Prekybos Rūmai pavedė savo valdybos nariui Wm. J. Kareivai surasti daugiau kelionės sponsorių. (Kareiva yra patyręs aukų rinkimo organizatorius, kurio pastangomis abi LITUANIKOS skrieldi į Lietuvą.).

Didžiausią iki šiol auką kongreso reikalams — \$1000 — paskyrė JAV Lietuvių Studentų Sąjunga.

□
Renkami vardai ir adresai lietuvių karių, esančių Vietname, Korejoje ir Europoje. Jie bus specialiai pristatyti kongreso dalyviams. Adresus ir pavardes pranešti: E.

Svečias dail. Jonas Rimša su artimaisiais LD žurnalo žmonėmis: sėdi (iš kairės) D. Polikaitienė, anglų k. red., dr. E. Tumienė, buv. red., svečias dail. J. Rimša, Bern. Brazdžionis, LD red.; stovi: J. Tininis, liter. red., J. Andrius, adm., A. Skirius, leidėjas. Foto L. Kamčauskas

Artist Jonas Rimša with members of the Lithuanian Days magazine.

Dail. J. Rimša svečiuose pas Los Angeles lietuvius

Ketvertą dienų Los Angelėse viešėjo dail. Jonas Rimša iš Pietų Amerikos. Pernai metų gale sėkmingai surengtos jo dvi parodos — Clevelande (Gallery International) ir Chicagoje (Čiurlionio galerijoje).

Kiek leido laikas, LD žurnalo leidyklos žmonės dailininką svečią supažindino su Los Angeles meno muziejais, galerijomis, gamtos idomybėmis ir lietuviais. (Dail. J. Rimša apsilankė pas Andrių, Arbus, Brazdžionius, Gustaičius, Lembertus ir Steikūnus).

Balandžio 21 d. LD žurnalo iniciatyva surengtas svečiui pagerbti vakaras, kurio programa pravedė LD red. Brazdžionis. Jame dalyvavo gen. kons. dr. Bielskis, kun. dr. P. Celiešius, vietos dailininkų, meno gerbėjų, — viso virš 30 asmenų. Apie dailininko kelią į kūrybos viršūnes kalbėjo Bern. Brazdžionis, sveikinimo žodį tarė kons. Bielskis, įspūdžius iš muziejų lankymo su svečiu dailininku papasakojo J. Tininis. Trumpu, kukliu žodžiu visiems padėkojo pats dail. J. Rimša.

Visi, kam teko su dailininku susitikti ir kalbėtis, buvo sužavėti jo

nuoširdumu, meile menui ir kūrybinio idealizmo, žyminčiu jo visą gyvenimą.

Iš čia dail. J. Rimša išvyko į Ramiojo vandenyno salas ir kraštus susipažinti su vietos žmonėmis ir papročiais. Išreikštas pageidavimas, kad dailininkas grįždamas iš kūrybinės kelionės vėl sustotų Los Angeles ir čia surengtų savo darbų parodą. (Apie dail. J. Rimšą ir jo kūrybą žiūr. LD 1956 m. nr. 4 ir 1965 m. nr. 4).

*****

— Dr. Domas Jasaitis, neseniai "Draugo" atkarpoje išspausdinęs kūrybingai parašytą Mykolo Krupavičiaus biografiją, ruošdamasis naujiems rašto darbams, turi surinkęs daug medžiagos ir artimiausiu laiku ims rašyti studiją apie Popiežių Pijų XII. Kaip žinome vienas vokiečių autorius parašė vaidinimą "Vietininkas", kuriame Pius XII šmeižikiškai kaltinamas prisidėjęs prie nacių žydų žudymo. "Drama" "Vietininkas" yra vienas iš komunistinių priemonių griauti katalikų Bažnyčią.

=====

Vilkas, Lithuanian World Youth Congress, 5620 S. Claremont Ave., Chicago, Ill. 60636.

□
Pasaulio Lietuvių Jaunimo kongresas ir II-ji Dainų šventė yra neatskiriama svarbūs šių metų lietuviški reikalai, kuriais rūpinasi ir jaunimas ir senimas. Jau yra užsiregistravę 850 choristų, kurių tarpe daug jaunimo, dalyvausiančio kongrese. Visi kongreso dalyviai gaus didelę nuolaidą, pirkdami bilietus į Dainų šventę.

Sutartinam abiejų įvykių rengimui dr. S. Biežis, Dainų šventės vykdomojo komiteto pirmininkas, dalyvavo eilėje PLJK komiteto ir komisijų posėdžių. Savo kalbose per radiją ir straipsniuose spaudoje dr. S. Biežis pabrėžė, kad abiejų komitetų geras sutarimas dirbant šiais jaunimo metais turėtų būti pavyzdžiu ateičiai.

PAKEITĖ ADRESĄ,

neužmirškite pranešti administracijai — Jūs žurnalą gausite laiku, o adm-ja neturės naujų dvigubų išlaidų, nes reikia mokėti už grąžintus egz. ir vėl mokėti už pasiuntimą nauju adresu.

=====

Jei reikia apdrausti namus, automobilį, gyvybę ir pn., pirkti ar parduoti nuosavybę, kreipkitės telefonu NO 4-2919

ANTANAS F. SKIRIUS
REAL ESTATE — TAX SERVICE
INSURANCE

arba apsilankykite įstaigoje
4366 Sunset Blvd., Los Angeles,
California 90029.

=====

V. Petravičius

Artist's Self-Portrait

The King and the Saint / Karalius ir šventasis Woodcut by V. Petravičius

The Homeless

To be homeless means to be uprooted, exiled, in flight. The refugee enters an alien world at the very moment when he comes to the realization that his own world has become closed to him.

What constitutes "home"? It is a feeling of contentment and belonging. It is the world of familiar faces, a house, a garden of our own. It is a spiritual atmosphere to which we belong, a civilization whose language, history, traditions have become so much a part of my personality that I live it and feel it. Home is not a temporary arrangement, shelter in an emergency. Home is a condition of life which brings with it a sense of security and protection, as far as one can ever be secure in this imperfect world... The displaced person has lost his security. He is thrown into an alien society; only the person who has gone through the experience can know how shattering the effect is... A foreign country bears two faces, one for the casual visitor, another for the displaced person. The tourist will probably appreciate the "quaintness", the strange customs and traditions of a new country. For the refugee, who is compelled to live there, the "strangeness" becomes a source of foreboding, terror and pain; it is exile.

✓ The emigrant is a familiar sociological type

but the refugee represents a more recent and unique phenomenon... A refugee is always delighted when he finds an opportunity to converse abroad in his mother tongue, perchance in his provincial dialect. For a brief moment he can feel again that he is at home. The sounds, the cadences bring back precious memories. It is as though father and mother were speaking again; the voice of his playmates, the companions of his childhood, resound again on the village green. Once again he seems to breathe the air of home.

The folk songs of his hosts remind him of the native air he used to sing at home. Some of his most precious memories are associated with these tunes. Songs and dances marked all the festive, and even many common, occurrences of life, and they are still vivid in his mind...

The expellee wants to become a faithful guardian of these traditions, even though he himself must live abroad and fulfill his historic mission by preserving his ancestral heritage. He vows before God and the souls of those who have given their lives in this struggle that he will protect these values and transmit them to his children, and thereby assure their survival from generation to generation. (Dr. K. C. Cirtautas, "The Refugee")

Jack J. Stukas, scholar and Lith. civic leader; he directs Lithuanian radio cultural program which recently celebrates its 25th anniversary.

"Lietuvos Atsiminimų" radijo vedėjas, visuomenininkas dr. J. J. Stukas.

Personality of the Month:

DR. JACK J. STUKAS — A SCHOLAR AND CRUSADER FOR THE BALTIC FREEDOM

These days a good number of college and university professors are on a wrong track: they furiously denounce alleged American and South Vietnamese "atrocities" but usually ignore the acts of terrorism and brutality that are committed by the Viet Cong; they never criticize Soviet Russia, Red China or North Vietnam, but are unsparing in their blackening of American motives and actions; and they do not mention the ultimate objectives of Communism. But not Dr. Jack J. Stukas — he is a solid American and valiant fighter against Communism.

Born in New Jersey

Jack, as he is known among his friends as well as Lithuanian-Americans throughout the country, was born on October 8, 1924, in Newark, New Jersey. He received his higher education at New York University, Oxford University (England), Columbia University and other institutions of higher education. He holds his Ph. D. degree from New York University.

Educator and Scholar

For some time he has been teaching at several colleges and universities: Seton Hall (Orange, N. J.), City University of New York, and Pace College (New York, N. Y.). Last year he was appointed as First Director of the Institute of International Business of Seton Hall University. This is a part of the university's graduate school at which students are earning their Master's degrees in Business Administration. Jack heads the university's Program Committee of the Master of Business Administration, and he is also a member of some other faculty committees. In addition to his work at the aforesaid university, Jack is also a Director of the school's one of the weekly radio cultural programs. Jack is author of several books and numerous articles that have been published in leading national magazines.

Active in Lithuanian Affairs

Jack is one of the leading members of the Knights of Lithuania, Lithuanian - American nationwide Catholic organization. For several

years he headed the Lithuanian Cultural Committee of this group. While being an active member of the organization, he met another very attractive and charming member of the same group, Miss Loretta Kassel of Chicago, Illinois, Editor of Vytis magazine, and married her two years ago.

Almost 25 years ago he started a Lithuanian radio program for Lithuanian-Americans of New Jersey and New York and he has been Director of that program all the time.

Jack is a member of the board of directors of almost each and every leading Lithuanian-American organization. Since 1961 Jack has been a moving force in a nationwide movement — AMERICANS FOR CONGRESSIONAL ACTION TO FREE THE BALTIC STATES — that promotes a certain legislation concerning Lithuania, Latvia, and Estonia.

Many Lithuanian - Americans throughout the nation are referring to Jack as "Mr. Lithuanian-American." Without question he deserves this title. (L. V.)

THE SEASONS (METAI)

of

Kristijonas Donelaitis

1714-1780

COMMEMORATIVE PUBLICATION

of

TWO HUNDRED FIFTIETH ANNIVERSARY OF HIS BIRTH

Rendered from the Lithuanian into English verse by
Nadas Rastenis

PUBLISHED BY LITHUANIAN DAYS PUBLISHERS

Books & Periodicals

Rejuvenation of Siegfried Immerselbe. A novel by Ignas Šeinius. Published by Manyland Books, New York. 247 pages. Price: \$5.00.

Dedicated to save Aryans from Jewish contamination, Siegfried Immerselbe is the supreme racist propaganda chief for the new Germany. Shaken by early signs of waning faculties and fearful that encroaching senility would preclude further contributions to the glory of the Third Reich, he patriotically submits to rejuvenation. From that decisive moment the escalation of events range the full gamut of human emotions.

Too late Immerselbe discovers that the hot fires of youth are not banked by intellectualization or patriotism, and all becomes secondary to the pursuit of love.

Sparked and driven by his newly acquired Jewish hormones, Immerselbe is consumed with love for the Jewess Salome, his beloved princess of Israeli; she who haunts and taunts him for the rest of his life.

In the course of events, the ex-racist achieves fame and fortune as advocate of racial equality and brotherly love.

Through deft characterization and skillful organization this fantasy satire is permeated with an air of reality and plausibility. As a light novel it is delightful and entertaining, without a lag.

This is a first translation, by Albinas Baranauskas. Aldona Bal

ONE DAY IN A SOVIET LABOR CAMP

By Alfons Milukas

"It's the law of the jungle here, fellows. But even here you can live."

Alexander Solzhenitsyn,
in "One Day in the Life of Ivan Denisovich"

"KHA DEVYATNATSET," shouted one of the sentinels at the gate of the camp.

"Hurry up, X-19, that's you," joined in several prisoners of my group as they helped me gain passage through the crowd of other camp inmates, all swarming round the gate arch.

"Yes, I know," I answered moving up, "but it isn't our work brigade they are forming to send out."

"Don't worry," my friends consoled me. "With this group you may even be taken to work at the medical village."

There was only one way to soothe the wretched feelings that usually overcame us on such mornings, as we shivered outside in the cold and dark of dawn — smoking. The few precious puffs on a self-rolled cigarette were dearly bought. For a couple of such cigarettes we had to give away one slice of bread — one fourth of our meager food ration.

But today my thoughts were carried away from food and tobacco by the unexpected turn of events.

"Will I really get to that medical village?" I pondered.

I reported at the gate. Other names were called by the guards from index cards, and we formed a column stretching for a score of rows, five prisoners to each row. Checking and counting started all over again and we had to stand there a while until the gates at both ends of the arch were opened. The guards ordered us to march, but the next instant we heard: "Halt!"

A new group of armed soldiers took charge of us. They searched the column thoroughly. Finally, it was time for our "daily prayer".

"One step to your right, or one to your left, and the guards will open fire without a warning... March!"

We were heading towards Sangorodok, the neighboring medical camp. It had come into being during the previous few years, and had been built chiefly by select inmates from detention camps in the area. The fame of Sangorodok was such that camp inmates were eager to go to work there, which could not be said of any other work site. "Free" physicians and nurses were said to be practicing there. Some inmates might even expect to get hospital treatment there or come

in contact with women inmates from other camps in the area.

Though Sangorodok was only a few miles away, it took us quite a time to reach it. Slowly, we made our way through the snow-covered valley that separated the medical camp from our barracks. An arctic sun had brought sudden day-light, but not much could be discerned in the glare of white. Then we began ascending — an elevated plateau, and the fence encircling Sangorodok came into view. Over an hour of trodding through the snow was quite tolerable. Now we settled for another half hour of motionless freezing while the ritual of search and roll-call was reenacted. Our column was being transferred by the escorting convoy to the sentinels guarding the village.

I was still preoccupied with thoughts of how I came out on this assignment. Within a year I twice had nearly gone out with this selected crowd, but always at the last moment I would be recalled from the gate to my daily work brigade. Here I shall surely find better working conditions, a shelter, and then, possibly, a chance to meet some newcomers, I thought.

My hopes were soon dashed as we marched into this medical settlement and were assigned our tasks. All work was being done outside. First we had to clear the snow drifts from paths and passages. Then we dug holes for poles to be erected for inner fence partitions. This was followed by the tearing down of the old partitions.

"I bet the inside shelter work will be done in July and August, the only two warmer months, when the snow has melted away and when the earth gets somewhat softer, not like the flint that it is now," I mused.

From time to time, nurses clad in white would appear in the doorway of one barrack and disappear in the passage way of another. It was a comforting sight.

One of my Russian working partners said: "The only woman in the Council of Ministers of the USSR, the Minister of Public Health, has chosen this desolate territory as her constituency. Thus, she is now also a representative of Juta, Komi Autonomous Soviet Republic, in the All-Union Supreme Soviet. Just think, fellows, what that means to us. We, too,

are in a privileged position as regards health care. We may even expect to get fresh fruit and vegetables, like cabbage and lemons."

Actually lemons did appear and might be had at the price of two for a dollar. The only problem was that none of us could afford them.

Working on this wind-sheltered hill-top, dressed in felt boots, cotton-padded trousers and jackets, dust-covered and under a glaring sun, one could forget the snow and frost for an instant. Towards noon I made the acquaintance of Peter, a young Lithuanian pre-war army officer. He appeared to be extremely dynamic and of unquenchably good humor. After a short while, I found out that he had escaped the Bolsheviks in 1944, gone west and lived in Southern France and Marseilles. He obeyed a sudden impulse to go back to his homeland, and here he was again in the hands of the enemy.

When he passed by the second time, he had something important to disclose:

"Just drop everything, come along, and take your snow shovel."

"Look what I found here," he told me, showing me a glass capsule glittering in the snow.

It was a small ampule of drugs for injection, with a barely distinct, but undoubtedly American label. We started shoveling away the deep snow soon retrieved several more such ampules.

"I'm going to swallow these drugs," was Peter's sudden decision.

"You must not, they're meant for injections," I objected.

"Well, they are American, as you can see, so they can't do any harm."

I saw that it was useless to try to dissuade him.

"Alright, Peter. I'll drink one right after you."

We broke off the glass tips and sipped the contents of two capsules. As we trod back to our work post, Peter complained of thirst and got a drink of water. I did not follow his example. Soon he was foaming at the mouth. The scare, however, was temporary and nothing serious happened to him.

By late afternoon we were finishing our work. Exhausted and dusty, we were summoning strength for the final effort of tramping back to our camp for the dinner, a dish of warm soup. We had reached the southern flank of the medical camp territory, near an unused gate. The high wooden wall shut off everything from view. Only the turrets of the watchtowers and the armed guards in them were bathed in a flood of light from the sinking sun. Unexpectedly, some soldiers suddenly opened the unused gate.

* * *

The author is a 54-year-old American-Lithuanian, who spent nine years in Soviet slave labor camps. After his release in 1956, he had to wait until March 1965 before being allowed to leave Lithuania for the U. S. His article describes a rather unusual day in 1954 at Juta, the site of one of the notorious "deep-freeze" camps near the Kara Sea.

Reprinted from ACEN NEWS, No. 122, March-April, 1966.

A stream of sunshine flooded through. My eyes greedily took in the steep snow-covered slope through the opened gap. I shivered as I heard an unusually pleasing sound. Way down, a hundred yards below, a brook was gurgling along, having burst forth from its chains of ice.

Before I knew what I was doing, I had leapt forward and was rushing past all demarcation lines, through the gate and down the slope. I dimly heard the commotion that had started behind me, and a clamor of shouting voices. A quick look back showed several armed guards in hot pursuit. Some of my fellow inmates in the gateway were screaming in Russian:

"Don't shoot, he's mad!"

By this time I had reached the stream and was stripping off my heavy clothes. The realization by the guards that this was not a reckless, suicidal attempt to escape, turned the scales. The guards were swearing at the top of their voices as they approached, but their step was markedly slower. Half-undressed, I had nearly a whole minute of a luxurious ice-cold bath before I was dragged back, as the day was drawing to its close.

— The February 18 issue of the LIFE, Rockefeller Center, Time and Life Building in New York, had a writeup on a visit to Vilna (correct: Vilnius) that was made by M. Levin, a writer. It tells of some of his impressions in the city and of the people. It does not mention Lithuania. Why? We must write to the Editor and tell him that Vilnius (not Vilna) is the ancient capital of Lithuania which is now dominated by the Soviet Communists. Let him know that the people of Lithuania want to be free but the free world is doing nothing about it.

1. Two more overprinted stamps for the Territory of Klaipėda. — Dar du perspausdinti pašto ženklai Klaipėdos kraštui.

2. The former French President Raymond Poincaré, who signed the Convention of the Territory of Klaipėda. — Buvęs Prancūzijos prezidentas R. Poincaré, pasirašęs Klaipėdos krašto konvenciją.

3. Since June 1, 1925 Lithuanian stamps were obligatory in the Territory of Klaipėda. From that date on only the postmarks show, where they were used. (in sample given is a postmark of Šilutė). — Nuo 1925 m. birželio 1 d. Klaipėdos krašte galiojo tik Lietuvos pašto ženklai. (Duotame pavyzdy — p. ž. su Šilutės antspaudu.)

LITHUANIAN HISTORY IN STAMPS

By Antanas Bernotas

Part LXXXVI

The special Allied Commission, working in Klaipėda, found that the insurrection of Klaipėda and its purpose were justifiable, and on February 16, 1923 came to conclusion that the territory must remain attached to Lithuania on an autonomous basis, which yet had to be announced.

Soon after that Lithuania sent a commission to Paris to negotiate with the Allied Powers (so called Conference of Ambassadors), to work out the statute for Klaipėda. On some points the negotiations were fruitful, but Lithuania strongly resisted to Allied demands to give Poland free access to all Lithuania rivers and a free zone in the harbor of Klaipėda as long as Lithuania remained in a state of war with Poland. Having found no final decision, Lithuania on May 7, 1923, announced a provincial statute for the Territory of Klaipėda based on points that were accepted during negotiations. But negotiations in Paris went on, and on August 8, 1923, the Allied Powers declared an ultimatum, demanding to accept Polish claims, or Lithuania would be held for breach of peace. When Lithuania still resisted the case was transferred to the League of Nations.

Lithuania's case in the League of Nations was defended by Lithuania's delegate, Ernestas Galvanauskas. The Council of the League of Nations, having heard both sides, on December 17, 1923, decided to form a special commission, whose task was to work out a statute for the Territory of Klaipėda. As president of this commission an American, Norman Davis was appointed and as members — one Dutchman and one Swede. This commission arrived in Klaipėda in February, 1924, and investigated the whole case on the spot. The Commission and the Lithuanian government found a final solution to the question, worked out a detailed statute (or convention, as it was called) for the Territory of Klaipėda, and it was accepted by the Council of the League of Nations on March 14, 1924. The Polish delegates, however, voted against the convention. On May 8, 1924, the Convention of the Territory of Klaipėda was signed in Paris.

The Convention was signed by the French premier and minister of foreign affairs, Raymond Poincaré, by Italian ambassador Avenzzana, by Japanese ambassador Ishii, by English marquis de Crewe and by Lithuanian premier and minister of foreign affairs, Ernestas Galvanauskas. The Lithuanian sejm ratified the convention on July 30, 1924, and it became valid beginning May, 1925.

The statute of the Territory of Klaipėda consisted of two parts and foresaw all the functions that the autonomous government would relate to Lithuania and how it would function internally. According to the statute, Lithuania took over the defense of the country, guarding of borders and the sea-coast, all the railways (except narrow-gauge ones), the customs and the communication system and appointed a governor. Jonas Budrys was appointed as first governor. He was leader of all rebel forces during the 1923 uprising. Lithuania soon moved in its army units, stationed them in Klaipėda, and beginning with the year 1930 obtained right to draft local men to the army. The border police took over the guarding of borders and waters. To protect Lithuania's interests, criminal, security, and railway police had the right to operate in the territory; harbor and custom officials were appointed; postal and telephone installations went into the hands of the government. According to the statute, the Directorium was the ruling body in the territory. It was formed of local citizens and operated inland and criminal police, the courts, had the right to handle educational and economical affairs, to have local organizations and societies. The former German laws and order, which were not in contrary with Lithuania's interests, were observed. Both languages — German and Lithuanian — were to be official. In practice, however, the autonomous offices, schools and authorities used the German language only, which later led to various misunderstandings and disappointments among the Lithuanian population. In later years Lithuanians organized their own schools, gymnasiums, parishes,

Jack Sharkey (Žukauskas), former heavyweight boxing champion of the world, left, was interviewed by writer-cartoonist Tony Yuknis at the Sportsmen's show recently held in Chicago's International Amphitheater. Sharkey made two daily appearances demonstrating fly casting for one week. He was interviewed on local radio, TV stations and by the press.

Foto Frank Jurgaitis

Kartūnistas Antanas Yuknis (Juknis) Chicagoje, žemiau spausdinamo rašinio autorius, interviū metu su buv. bokso čempionu Jack Sharkey.

PRIZEFIGHTER JACK SHARKEY during the golden age of boxing

By Tony Yuknis

During the Golden Age of Sports in America, one generation ago, the championship fighters received as much publicity as the candidates for the Presidency do today. Newspaper men swarmed around the pugilist's training camps in droves. Attending the fights were millionaires, movie stars, politicians, sports celebrities and notorious underworld figures. Radio announcers gave dramatic descriptions to the ordinary folks, tuned in at home and in public places, of the spectacular events.

In 1926 the "Fighting Marine" Gene Tunney had dethroned the "Manassa Mauler" Jack Dempsey as the world's heavyweight boxing champion which ended the latter's

other kind of establishments, organizations and societies where the Lithuanian language was used. The German language remained only for the German population. Lithuanians, who came to work or live within the territory, had to change their passports for local ones. Taking over the country, Lithuania was obliged to pay reparations and to repay occupational expenses to the Allies.

In 1928 a border treaty between Lithuania and Germany was signed and Germany recognized the Territory of Klaipėda as an integral part of Lithuania. Despite this, Germany (although unofficial) constantly interfered into Lithuania's internal affairs as a pretext to defend the German minority in Lithuania. (Nazi propaganda in 1923 and later).

(To be continued)

seven year reign. It happened in Philadelphia attracting the rings' first million dollar gate. Promoter Tex Rickard booked Dempsey, the following year, to fight a young, masterful boxer known as the "Boston Gob" Jack Sharkey. The ex-sailor had defeated such able gladiators as Young Stribling, Tommy Loughran, Johnny Risko and Jack Delaney. He had trounced Harry Wills whom some people accused Dempsey of dodging. The winner of this July fight in Yankee Stadium was to gain a match with the classics book reader, Gene Tunney, in Chicago's Soldier Field.

The Dempsey - Sharkey fight in New York attracted another million dollar gate. Here the brutal slugger Dempsey, a rough-tough product of Colorado's lumber and mining camps, was given a chance to come back. This was the man that the fighting giant from Argentina, Louis Firpo, had once belted clear out of the ring. The ringside fans pushed the groggy Dempsey back into the ring. Dempsey returned to pummel Firpo into submission — even when Firpo was on his knees. It was regarded by many as the most savage fight in ring history.

On the other hand Sharkey, Dempsey's opponent, was born in Binghamton, N. Y., son of serene Lithuanian immigrants. He had won the Navy's heavyweight boxing championship during the first World War, and upon deciding on a professional career, established himself in Boston. When brilliant

Continued — next page

Vytis (Knight), the national emblem of Lithuania.

Flame painting by M. Ivanauskas

● Years ago, the Lithuanian artist Mikalojus Ivanauskas, began to develop a free Flame Painting which achieves the effect of the offset techniques and the tactile values of engraving.

While living in exile in Bavaria, after World War II, he resumed his work and perfected it to a greater degree.

From 1949 to 1958, while living in Brazil, he kept improving the woodburning techniques used in Germany by using electrically-heated wire of various thicknesses and shapes. As a result a greater subtlety was attained.

In 1959, the artist moved to Cicero, Illinois and life in the Unit-

ed States opened new horizons. The easily accessible technical means for achieving very creative results with linden, fir, birch, and cedar woods; cardboard, cork-plates and celotex helped him to produce the work of new exhibits, held in Cicero, Cleveland and other cities.

Searching for textural qualities and other innovations he has used hot liquid lead, stones, gravel, clean pieces of metal, and iron chips. Small Benz O Matic torches have aided him to achieve the very subtle nuances of the offset technique.

His work has been exhibited in Lithuania (before World War II), Germany, Brazil and USA.

PRIZEFIGHTER...

Continued from page 24

boxer Sharkey was right he was unbeatable. He mastered every type of punch, could cleverly feint, outbox his opponent.

As the bell rang slugger Dempsey attempted to batter his way through Sharkey's defense. However, the clever Sharkey blocked attacks, countered with damaging punches. This was the pattern of the early rounds as Sharkey was handing Dempsey a terrible beating, having him on the verge of a knockout. The frustrated Dempsey, unable to score with his high, fair punches decided to change his style of attack. In the seventh round Dempsey moved in with a terrible barrage to Sharkey's mid-section. The chagrined Sharkey turned his head to the referee, losing sight of Dempsey, to see if the referee was still here. The never relenting Dempsey immediately moved in and landed a powerful knockout punch to the jaw. Once again Dempsey's "killer instinct" paid off. And Sharkey's hopes for a championship fight with Tunney went

glimmering. The sports fans were deprived of a championship bout between two master boxers.

Dempsey got his return match with Tunney in Chicago, setting the stage for the famous "Long Count" fight. This was a record crowd that paid 2.6 million dollars to personally see this spectacular. Otherwise the shoe was on the other foot. Here Dempsey's "killer instinct" cost him the fight. The aging battler was being chopped to pieces methodically by Tunney until that famous seventh round. Then Dempsey found an opening and landed a stinging left hook to Tunney's jaw, rained more blows as the Marine went down. Dempsey stood over his prey instead of going to a neutral corner, causing the referee to delay the counting of stricken Tunney out. After Tunney regained his senses he resumed in giving Dempsey a beating.

That night a strange thing happened to defeated Dempsey. He was cheered, regained his popularity. And for a decade it was debated as to who won the fight, increasing Dempsey's popularity. Likewise, Sharkey's loss to Demp-

LITHUANIANS MAKE NEWS

● Captive Nations' delegation, with its chairman Mr. V. Sidzikauskas, on March 22-23 had several meetings with US Senate minority leader E. M. Dirksen, and House majority leader C. Albert; also with five other members of the House and several officials of the State Department. During these meetings the delegation stressed the importance of international forums, demanding to honor East-Central European nations' right of self-determination and to repeat on every occasion the claim for freedom and independence for captive European nations.

● Artist Algis J. Žaliūnas, Los Angeles, Calif. well known for his set decorations for Lithuanian stage productions, works for the General Electric Co. Recently his original plan of a modern kitchen was pictured and discussed in the Home magazine of the Los Angeles Sunday Times. A photograph of the kitchen was placed on the cover and Mr. Žaliūnas' picture and several other shots of the kitchen received attention on other pages of the magazine.

● Dr. Rimas Vaišnys, New Haven, Conn., professor at Yale University spent a month in Europe, delivering lectures in Germany and England. Upon his re-

turn, he spoke at the American Institute of Mining and Mechanical Engineers during their annual convention and at the American Geophysics Union convention in Washington, D. C.

● Thomas Dunn Mayor of Elizabeth, N. J., has appointed Frank Vaškas as an honorary member of his Public Relations Staff.

● The April 10 issue of "The Times", St. Petersburg, Fla had a review of Mykolas Vaitkus' book, The Deluge. Canon Vaitkus is now Chaplain of a Sisters' Convent in Rhode Island and spends much time writing.

● Mayor of Lawrence, Mass., D. P. Kiley Jr., announced that in deference to the Rt. Reverend Monsignor Francis M. Juras, who will be honored on June 5, by the residents of Greater Lawrence, because of his recent elevation to Protonotary Apostolic that this day, June 5, 1966 will be Monsignor Francis M. Juras Day.

A proclamation will be presented to the Monsignor on June 5 by the Mayor. In making the announcement the Mayor urged the residents and friends of the Monsignor Juras to join with his many friends on June 5 to celebrate this day.

(See picture below.)

Daniel P. Kiley Jr., Mayor of Lawrence, Mass. (second from left) announced June 5 Monsignor Francis M. Juras (second from right) Day.

sey did not erase the former's brilliant rounds fought against the game Manassa Mauler. He is rated with the all-time greats in the

fading boxing picture.

Next: The Sharkey - Schmeling fight.

DARBININKAS

išeina du kart savaitėje. Prenumerata metams \$7.00. Naujiems skaitytojams pirmais metais tik \$5.00. DARBININKO administracijoje veikia Spaudos Kioskas. Čia gaunami naujaisi lietuviškų knygų leidiniai, maldaknygės, lietuviški kryželiai, gintaro ir odos lietuviški išdirbiniai bei lietuviškos plokštelės.

Visais reikalais kreiptis

DARBININKO ADMINISTRACIJA

910 Willoughby Avenue ● Brooklyn, N. Y 11221 ● Tel. GL 2-2923

KNYGOS LAUKIA SKAITYTOJO

KETURKOJIS UGNIAGESYS

Danutės Bindokienės apysaka mažiesiems
su per visą puslapį Z. Sodeikienės piešiniais.
Kaina \$2.00.

Ignas Šeinius

VYSKUPAS IR VELNIAS

Nepaprastai intriguojančių apysakų rinkinys. Puikus stilius.

Kaina \$3.00

Šias ir kitas knygas užsakydami, rašykite

"LIETUVIŲ DIENŲ" LEIDYKLAI

4364 Sunset Boulevard, Hollywood, Calif. 90029

IŠ LAIŠKŲ REDAKCIJAI...

Kas yra Mutual Fund?

Yra nemažai lietuvių, kurie savo santaupas investuoja į vertybių popierius, pirkdami šėrus, akcijas. Čia spausdiname J. Audėno, kuris nusimano šiuose reikaluose ir padeda pelningai investuoti, laišką. (Žiūr. jo skelbimą praėjusio ir šio nr. antrame puslapyje. Red.

Mutual Fund kol kas lietuviams nelabai įprastas vardas, o tuo labiau pati institucija. Tik tie, kas domisi investavimais pinigų į vertybės popierius -- stockus, šėrus, bonus ir kt. — meta savo akį į didesniųjų dienraščių puslapius, kuriuose kas dieną skelbiamos vertybės popierių ir pinigų kainos biržose (stock exchange). Ten visuomet yra MF šėrų kainų lentelės.

MF yra pinigų investavimo institucijos. Jos, per savo agentus, parduoda žmonėms savo šėrus, o už tai gautuosius pinigus investuoja į daugelį jų pasirinktų, pelningiausių įmonių: pramonės, prekybos, apdraudos, susisiekimo ir kt. Lėšos išskirstomos po daug įmonių, nes jei iš jų viena kita ekonomiškai sušlubuotų, kad jos negalavimas ar bankrotas neatsilieptų į MF. Jų lėšos laikomos bankų apsaugoje (custodian).

Neteko patirti, kad per 30 metų veikią MF kada nors bent vienas būtų subankrutavęs. Dabar yra per 300 M. Fondų, kuriuose sudėta daugiau kaip 35 bilijonai dolerių. Vien tik sausio mėn. buvo sudėta daugiau kaip pusė bilijonų dolerių.

Netermininiai (open end) MF yra tie, kai jų šėrai laisvai galima pirkti kada tik nori ir juos atgal parduoti taip pat kada tik nori. Nereikia vaikščioti į jokiais biržas. MF atstovai patys ateina arba visai lengvai galima ir laiškais su jais susisiekti ir visas investavimo transakcijas padaryti.

Investavus į MF tik per ilgesnį laiką (8 — 12 metų) sulaukiama gerų rezultatų. Pvz., bet kuriame laikotarpyje, kad ir neilgame MF amžiuje, per bet kurių metų dešimtmetį ligi pat 1966 metų pradžios, idėtasis kapitalas, kad ir nevisuose fonduose, užaugdavo 3—5 kartus. Kaip tai įvyksta? Augimas vyksta

Gražiausia vaikams knyga yra
ką tik "Lietuvių Dienų" išleista

Daumanto Čibo pasaka

ŽAIŽARAS

Ilustravo A. Korsakaitė-Sutkuvienė
Ganama pas platintojus ir leidykloje. Kaina \$150.

trimis keliais: a) dividendas, kurį MF gauna iš įmonių, kuriose idėjo pinigų, surinktus už savo parduotus šėrus; b) pelnas, kurį MF pasidaro nuolatos biržoje (stock exchange) pirkdamas ir parduodamas įvairių įmonių vertybės popierius; c) šėrų kainų kilimas, Amerikos ūkiui milžinišku greičiu kylant ir plečiantis.

Bendrai paėmus, pagrindiniais faktoriais, dėl kurių į MF idėti pinigai davė gerus prieauglius, galima surikiuoti šitaip: 1) MF dirba gerai kvalifikuoti specialistai; 2) aiškūs ir griežti valstybės įstatymai; 3) kietai disciplinuota bendradarbių organizacija; 4) kapitalas išdėstomas į daug geros atrankos pelningų įmonių; 5) gera vieša kontrolė ir 6) neaprežtas ilgas terminas.

New York, N. Y.

Juozas Audėnas

DAINOS

LITHUANIAN SONGS

ALDONA STEMPUŽIS MEZZOSOPRANO
STUTTGART SYMPHONY ORCHESTRA
DARIUS LAPINSKAS CONDUCTOR

Pirmoji ALDONOS STEMPUŽIENĖS plokštelė.

Joje įdainuota: D. Lapinsko 12 liaudies dainų ciklas "Mergaitės dalia"; Gruodžio, Račiūno, Banaičio, Jakubėno ir Šimkaus dainos, palydimos Stutgarto simfonijos orkestro, diriguojant D. Lapinskui.

Mono \$6.00

Stereo — \$7.00

Prisiuntus adresą ir \$10.00, leidykla pasiunčia plokštelę tiesiogiai oro paštu į Lietuvą, Australiją ir visus Europos kraštus.

Siųskite užsakymus:

FINE MUSIC RECORDS,

4249 Lambert Road, Cleveland, Ohio 44121.

Plokštelė gaunama Lietuvių Dienų leidykloje ir pas platintojus.

Laikraštis visų ir visiems —

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

"Nepriklausoma Lietuva" kas savaitę duoda politines, kultūrinės ir visuomenines apžvalgas, mokslo žinias, modernų sveikatos skyrių, kino naujienas, bėgamąją lietuvišką kroniką, geriausius romanus, vaizduojančius gyvenimą Lietuvoje, labai daug aktualių iliustracijų ir kt.

Redaguoja JONAS KARDELIS.

Naujiems prenumeratoriams laikraštis siunčiamas visus metus už pusę kainos, kuri Amerikoje yra \$5.50 metams.

Laikraštį apsimoka prenumeruoti

Adresas:

NEPRIKLAUSOMA LIETUVA

7722 George Street

LaSalle-Montreal, Canada

TĖVIŠKĖS ŽIBURIAI

didelio formato savaitraštis, skirtingas savo išvaizda ir turiniu, plačiai žvelgias į lietuvių gyvenimą.

Plati Lietuvos gyvenimo kronika ● Laisvojo pasaulio lietuvių informacija ● Kultūrinis puslapis ● Jaunimo aktualijos ● Vaikų "Žiburėliai" ● Religinis gyvenimas ● Sporto informacijos ● Skaitytojų pasisakymai ● Aktualūs straipsniai ● Politiniai įvykiai ir t.t.

Redaguoja: k. dr. Pr. Gaidamavičius ir A. Rinkūnas.
Leidžia: K. L. K. Kultūros Draugija "Žiburiai".

Prenumerata: metams tik \$5.00, pusmečiui — \$3.00. Naujiems skaitytojams daroma nuolaida. Norintiems susipažinti siunčiama keletas numerių nemokamai.

Adresas:

Tėviškės žiburiai, 941 Dundas St., W., Toronto 3, Ont., Canada

LIETUVIŲ RADIO PROGRAMOS,

kurios bendradarbiauja su "Lietuvių Dienomis"

Baltimore, Md.

"RADIO PROGRAMA LIETUVIAMS"

Girdima Marylande ir Washington, D. C.
rGirdima sekmadieniais 10 — 11 val. ryto
per FM radijo stotį WFMM 93,1 mgcl.
Programos vedėjai: **Albertas Juškus**,
4515 Wiamsiow Rd., Baltimore 10, Md.,
Phone: Luxeoo 9-8693;
Kęstutis Laskauskas, 1312 Birch Ave.,
Baltimore 27, Md. Phone: Circle 2-1779

So. Boston, Mass.

LAISVĖS VARPAS

Naujosios Anglijos Lietuvių kultūrinė Radijo Programa

sekmadieniais — 8-9 val. rytą.
AM bangomis 1190 kilociklų; FM bango-
mis 105.7 megaciklų iš
WKOX, Framingham, Mass.
P. Viščinis, programos vedėjas,
173 Arthur Street, Brockton 18, Mass.
Tel. JUNiper 6-7209.

LIETUVIŲ RADIO KORP. PROGRAMA
Seniausia liet. radijo programa Naujojoje
Anglijoje, veikianti nuo 1934 m. bal. m.
vedama **Stepono ir Valentinės Minkų**, gir-
dima nauju laiku

Sekmadieniais nuo 1:00 iki 1:30.
Boston, Mass. — WLYN - 1360
Programoje: pasaul. žinių santrauka, mu-
zika, dainos ir Magdūtės pasaka.
502 E. Broadway, So. Boston 27, Mass.
Tel.: AN 8-0489

Lietuvių Radijo valanda

Sekmadieniais nuo 11:00 iki 12:00 val.
WHIL — 1430 banga, Medford 55, Mass.
Jonas J. Romanas, vedėjas
170 H Street, South Boston 27, Mass.
Tel. ANdrew 8-7635

Chicago, Illinois

SOPHIE BARCUS

RADIO ŠEIMOS PROGRAMOS

Kas rytą nuo pirmadienio iki penktadienio
10:00 — 11:00.
Šeštadienį ir sekmadienį 8:00—9:30.
"Vakaruškos" pirmadienio vak. 7:00-8:00.
Visos programos iš
WOPA Stoties 1490 klc. A. M. 102-7 F. M.
7159 S. Maplewood Ave., Chicago 29, Ill.
Tel.: HEMlock 4-2413.

MARGUTIS

Seniausia ir populiariausia radijo progra-
ma Chicagoje.
Nuo šių metų kovo mėn. 15 d.
transliuojama iš naujos ir galingos radijo
stoties WXRT — radijo banga FM — 93,1.
Kas dieną nuo 7 val. vakaro (išskyrus šeš-
tadienius ir sekmadienius)
Programos vedėjas **Henrikas Žemelis**.
Adresas: MARGUTIS, 6755 S. Western Ave.
Chicago, Ill. 60636. tel GROvehill 6-2242.

Cleveland, Ohio

Lietuvių Radijo programa

TĖVYNĖS GARSAI

penktadieniais 8—9 val. vakaro
per WXEN-FM stotį 106,5 mc
Vedėjas — **Juozas Stempužis**.
4249 Lambert Rd., Cleveland 21, Ohio
Tel. 382-9268

Vatikanas, Italia

Programa transliuojama 8 kartus savaitėje
Sekmad. rytais 10:30-11:00 Lietuvos laiku
kiekviena vakarą 20:15-20:30 Liet. laiku.
Bangos: 31.25, 19 ir 196 metrų.
Vedėjas **Kun. Dr. V. Kaziūnas**.
Adresas:
Sezione Lituana, Stazione Radio
CITTA DEL VATICANO.

Detroit, Mich.

LITHUANIAN MELODIES Radijo valandėlė
girdima kiekv. šeštadienį 8:45—9:45 p.p.
iš Detroito stoties WJLB — 1400 kil.

Pranešėjai: **Patricia Brandza** ir
Algis Zaparackas
Vedėjas **Ralph Valatka**.
15756 Lesure Ave., Detroit 27, Mich
Telephone: BRoadway 3-2224

LIETUVIŠKAS BALSAS-LITHUANIAN VOICE
WORS — FM 105.1 MC — Sekmadieniais
8:30—9 A. M.

Programos reikalais kreiptis: **Jonas Kriš-
čiūnas** — 846-4245; **Kazys Gogelis** —
VE 7-4258; **Stasys Garliauskas**—TA 611385;
Antanas Janužis — VE 5-8317.

Hartford, Conn.

"TĖVYNĖS GARSAI"

Connecticut valstybės kultūrinė valanda
WBMI — FM 95.7 mc.
Kiekvieną sekmadienį 12:00 — 1:00 p. p.
programos vedėjas **A. Dragūnevičius**,
273 Victoria Rd., Hartford, Tel. CH 9-4502

New York - New Jersey

"LIETUVOS ATSIMINIMŲ"

Radijo valanda girdima
kiekvieną šeštadienį 5:00—6:00 val. p. p.
iš New Yorko stoties WEVD — 1330 kilo.
ir 97.9 meg. (FM).
Direktorius **Jokubas J. Stukas**,
1016 Schleifer Rd., Hillside, N. J. 07205.
Tel.: 289-6878 (Code 201)

Kultūrinė liet. radijo valanda anglų kalba

per SETON HALL Un-to stotį WSOU-FM
pirmadienio vakarais 8:05 89.5 meg.
Vedėjas **J. J. Stukas**.

Philadelphia, Pa.

Lietuvių Bendruomenės Radijo Programa

BENDRUOMENĖS BALSAS

Stotis WTEL — 860 kilocycl.
Šeštadieniais nuo 1:30 iki 2:30 p. p.
Kultūrinės apžvalgos, žinios, vietos
kronika, muzika ir skelbimai.
Programas tvarko ir praveda redakcinis
kolektyvas.
Rašyti: "Bendruomenės Balsas",
1203 Green St., Phila., Pa. 19123
Telef. PO 5-0932

Pittsburgh, Pa.

The First Lithuanian Radio Program in
Pittsburgh, Penn.

Pittsburgh, Penn. - WPIT - 730 kilocycles
Sekmadieniais 12:30—1:00 p. p.
Programos vedėjai:
Povilas ir Gertruda Dargiai.
Visais reikalais kreiptis:
2040 Spring Hill Road, Pittsburgh 16, Pa

Rochester, N. Y.

Kultūrinė lietuviška valandėlė

Sekmadienio rytą 9:35—10:00 per WHEC
1460 klc.
Išleiko Lietuvių Radijo Klubas
Klubo valdyba: Pr. Puidokas, pirm., 580
Wilkins St., (14521); A. Cieminis, vicep.;
R. Kiršteinas, sekr. 229 Nester St. (14621);
V. Žmuidzinas, išd.; E. Karklienė, narė.
Programas praveda valdybos nariai ir
šie vedėjai: O. Adomaitienė, A. Dziakonas,
St. Ilgūnas, Br. Krokys, B. Sedlickaitė ir
D. Šiurlienė.

Roma, Italia

ROMOS RADIJAS

Transliuojama kasdien nuo 20 val. 50 min.
iki 21 val. 10 min. Vidurio Europos laiku.
41,15 ir 50,34 metrų bangomis.
Vedėjas **Dr. J. Gailius**.
Circonvallazione NOMENTANA 162

Waterbury, Conn.

LIETUVIŲ RADIO PARTIJA

WBRY, Waterbury, 1590 Kiliocycles
Kiekvieną šestadienio vakarą
6:10 iki 7:00 p. m.
Programos vedėjas ir direktorius,
John D. Adams (Adomaitis)
5 Harriet Ave., Waterbury, Conn. 06708
Telefonas: 753-8898

Washington, D. C.

Voice of America - Amerikos Balsas

Voice of America, Washington 25, D. C.
Pirmoji (pusės vaandos) laida duodama
kasdien Lietuvos laiku 20 valandą trumpo-
mis 13, 16, 19, 31, 41 ir 49 metrų ban-
gomis. Ji kartojama 21 val. 30 min. —
19, 25, 31, 41 ir 49 mtr. bangomis.
Antroji (rytinė, 4-tos val.) laida Lietuvos
laiku duodamas 6 val. 30 min. ryto —
31, 41 ir 49 metrų bangomis.
JAV-se standartiniu žiemos laiku laidos
JAV-se stand. žiemos laiku laidos girdėti
New Yorke 12 val. dieną, 1:30 p.p. ir
10:30 val. vak.; **Chicagoje** — viena val.
anksčiau; **Los Angeles** trim val. anksčiau.
Argentinoj, **Brazilijoj**, **Columbijoj**: 2 val.
p.p., 3:30 ir 12:30 val. naktį; **Venezueloj**
— pusantros vaandos anksčiau.
Australijoj: **Sidney**, **Meibourne**, **Tasmani-
joj** — 3 val. ryto, 4:30 ryto ir 1:30 v. p.p.
Adeiaidėje — pusvalandžiu anksčiau;
Perthe — 1 val. naktį, 2:30 ryto ir 11:30
dieną.
Vokietijoj, **Prancūzijoj**, **Ispanijoj** — 6 v.
vak., 7:30 v. vak. ir 4:30 ryto.

Wilkes-Barre, Pa.

Liet. Bendruomenės sk. Radijo programa
Sekmadieniais 3—3.30 val. p. p.
Stotis WPTS, 1.000 W. Ch.. 1540 Pittston,
Pa.
Radijo komisija: **V. Paulauskas**, kun. **B.
Danis**, dr. **B. Kaslas**, **N. Bajorienė** ir **Vacl.
Romanas**. Pranešėja **N. Bajorienė**.

Montrealis, Canada

LIETUVIŠKAS PUSVALANDIS

Kiekvieną šestadienį 5 val. 30 min. pp.
CFMB stotis — Banga 1410.
Programos vedėjas **L. Stankevičius**.
1053 Cr. Aibanel, Duvernay, P. Q. Canada
Tel: 669-8834

Toronto, Ont, Canada

TĖVYNĖS PRISIMINIMAI

Kiekvieną sekmadienį nuo 1 iki 2 pp.
WRLD stotis, Niagara Falls, N. Y. Banga
1270 Programos ved. **J. R. Simanavičius**,
974 College St., Toronto 4, Ont., Canada.
Tel.: LE 4-1274 — Daina Co.

Madrid, Espana

VYKDOMOSIOS VLIKO TARYBOS RADIO BIURAS MADRIDE

TAUTINIS ISPANIJOS RADIJAS
transliuoja lietuviškai 21:30 — 21:55
Lietuvos laiku (arba 19:35—19:55 Vid.
Europos laiku) 25 ir 42 metrų bangomis.
(Kartojama kitos dienos rytą 8:25 Lietuvos
laiku [6:10—6:25 Vid. Eur. laiku] 42
metrų banga) ir nuo 17:40 iki 17:55 val.
42metrų banga (9.370 kl.).

LIETUVIŲ DIENŲ žurnalo ir knygų PLATINTOJAI

J. AMERIKUS VALSTYBESSE

Baltimore, Md. — **A. Česonis**.
Brooklyn, N. Y. — **DARBININKAS**; **J. Pa-
šukonis**.
So. Boston, Mass. — **D. Giedraitis**, **S. M-
kus**,
Chicago, Ill. — **K. Babickas**; **Baiys Braz-
dzionis**; **DRAUGAS**; **J. Karveis**; **MARG-
NIAI**; **H. Naujoks**; **B. Pakštas**; **I. Sakala**;
A. Semonas; **B. Stangenbergas**; **P. Svel-
nys**; **TERRA**.

Cicero, Ill. — **E. Stangen-
bergas**.

Cleveland, Ohio — **Dirva**, **V. Kociunas**,
Detroit, Mich. — **Galva**, **Neringa**, **St. An-
tony's Parish Library**.

Elizabeth, N. J. — **P. Kudulis**, **A. Kudzi-
tas**.

E. St. Louis, Ill. — **A. Vaitkus**.
Grand Rapids, Mich. — **J. Beinis**.

Los Angeles, Calif. — **V. Prižgintas**.
Newark, N. J. — **K. Irečiokas**.

Omaha, Nebr. — **Kun. L.
Musteikis**.

Philadelphia, Pa. — **J. Karaska**, **B. Kaugas**,
V. Karalius.

Pittsburgh, Pa. — **F. Žilionis**.
Rochester, N. Y. — **A. Sabalis**.

Waterbury, Conn. — **J. Gaidys**, **Specua**.
Waukegan, Ill. — **V. Petrauskas**.
Wilkes-Barre, Pa. — **V. Kamanauskas**.

ITALIJOJE:

Rome — **Kun. V. Mincevičius**.

ISPANIJOJE:

Madrid — **Kun. K. Patalavičius**.

NAUJ. ZELANDIJOJE:

Auckland — **G. Procuta**.

VENEZUELOJE:

Rev. **A. Perkumas**.

ANGLIJOJE:

London — **D. Daunoraitė**.

KANADOJE:

Toronto Ont. — **A. Kuolas**, **J. Smolskis**
Time Cigar Store, **V. Aušrotas**.
Hamilton, Ont. — **S. Bakšys**, **J. Pleinys**.
St. Catherines, Ont. — **K. Kudukis**.
Montreal, Que. — **P. Rudinskas** (Parish Lib-
Winnipeg, Man. — **Br Bujokienė** /rary.
W. Lorne, Ont. — **A. Kojalaitis**.

AUSTRALIJOJE:

Melbourne — **A. Vingis**, **B. Zumeris**.
Canberra — **V. Balsys**.
N. Geelong — **L. Bertašius**.
St. Kida — **N. Butkūnas**.
Sydney — **Kun. P. Butkus**.
Adelaide, Edwardstown, — **A. Kubilius**.
Rivervale, W. Australia — **Kun. L. Kemėlis**.
Williamstown — **Kun. L. Vaseris**.
Cabramatta — **J. Skirka**.
Brisbane — **K. Stankūnas**.

SKAITYKITE "LIET. DIENŲ" LEIDYKLOS IŠLEISTAS KNYGAS

Pakeitę adresą, tuojau praneškite,
kad nesusitrukdytų žurnalo
siuntimas.

L I E T U V I Ų PAMINKLAS KNYGNEŠIUI VYTAUTO DIDŽIOJO MUZIEJAUS SODELY, KAUNE.

DIENOS
LITHUANIAN DAYS